

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS KATEDRA

VIKTORIJA BARTAŠIŪTĖ
EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

**ABIPUSIO PRIPAŽINIMO TEISINIS REŽIMAS EUROPOS BENDRIJŲ
BANKININKYSTĖS SEKTORIUJE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas
Doc. Dr. Herkus Gabartas

Vilnius, 2009

TURINYS

TURINYS.....	2
ĮVADAS.....	3
1. DABARTINIO EUROPOS BENDRIJŲ BANKININKYSTĖS SEKTORIAUS TEISINIO REŽIMO SUKŪRIMAS.....	8
2. ABIPUSIO PRIPAŽINIMO TEISINĮ REŽIMĄ ĮTVIRTINANTYS PRINCIPAI.....	16
2.1. Abipusio pripažinimo principas.....	16
2.2. Minimalaus harmonizavimo principas.....	18
2.3. Vieningos licencijos principas.....	20
2.4. Buveinės valstybės kontrolės principas.....	24
3. KREDITO ĮSTAIGŲ ABIPUSIS PRIPAŽINIMAS EB TEISĖS AKTUOSE.....	27
3.1. Abipusis pripažinimas naudojantis EB steigimosi ir paslaugų teikimo laisvėmis.....	27
3.2. Abipusio pripažinimo ribos kredito įstaigų veikloje.....	28
3.3. Abipusio pripažinimo ribos reorganizuojant ir likviduojant kredito įstaigas.....	32
4. ABIPUSIO PRIPAŽINIMO TEISINIO REŽIMO PROBLEMATIKA LIETUVOJE.....	35
5. EUROPOS BENDRIJŲ BANKININKYSTĖS SEKTORIAUS VYSTYMOSI TENDENCIJOS.....	41
5.1. EB bankininkystės sektoriaus probleminiai aspektai.....	42
5.2. EB bankininkystės sektoriaus raidos perspektyvos.....	44
IŠVADOS.....	50
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	53
SANTRAUKA.....	58
SUMMARY.....	59
PRIEDAI.....	60

IVADAS

Dinamiškas ir gerai veikiantis finansų sektorius labai svarbus tam, kad tinkamai veiktų Europos ekonomika ir būtų sudarytos sąlygos pasaulinei konkurencijai. Finansinės paslaugos yra ypač svarbios Europos vartotojams ir didelėms bei mažoms įmonėms, kuriems reikia plačių finansavimo galimybių, kurie nori naudotis aukštos kokybės ir saugiais produktais bei dirbti su gerai valdomomis ir prižiūrimomis įstaigomis. Tam reikalingas tvirtas europinis finansų sektoriaus reguliavimo ir priežiūros pagrindas.

Pasirinkta darbo tema – „Abipusio pripažinimo teisinis režimas Europos Bendrijų bankininkystės sektoriuje“ šiandien yra ypač aktuali. Europos Bendrijų¹ (toliau – EB, Bendrija) bankininkystės sektorius yra viena iš svarbiausių Bendrijos finansinių paslaugų sektoriaus sudedamųjų dalių. Efektyvi ir saugi kredito įstaigų veikla turi teikti naudos ir vartotojams ir pačioms kredito įstaigoms. Abipusio pripažinimo teisinis režimas bankininkystės sektoriuje pasirinktas nagrinėti dėl kelių priežasčių: šiandieninis bankininkystės sektoriaus problemų aktualumas pasaulio ekonomikoje, šio sektoriaus reguliavimo Europos Bendrijos kontekste efektyvumas.

Magistro baigiamasis darbas yra teorinio analitinio pobūdžio krypties. Teorinė darbo reikšmė – atskleistas gana sudėtingas ir daugialypis Europos Bendrijos bankininkystės sektoriaus reguliavimas abipusio pripažinimo tarp valstybių narių kontekste. Praktinė darbo reikšmė – tema yra aktuali Lietuvai, kuri, tapdama pilnateise Europos Bendrijos nare, kartu įsiliejo į Europos šalių vieningą finansų rinką. Suderindama savo teisės normas su Bendrijos *acquis communautaire*², perimdama Bendrijos patirtį įgyvendinant taisykles, reglamentuojančias kredito įstaigų veiklą, formuodama teisės įgyvendinimo politiką šių įstaigų veikloje, Lietuva tapo plataus masto Bendrijos integracijos dalimi, taigi problemos, kylančios Bendrijos plotmėje, tiesiogiai liečia ir Lietuvą.

Abipusio pripažinimo teisinio režimo EB bankininkystės sektoriuje kaip atskiros temos Lietuvoje nagrinėta nėra. Dauguma Lietuvos autorių savo darbuose bankininkystės sektoriaus teisinį reglamentavimą Europos Bendrijoje aptaria deskriptyviai, gana epizodiškai, vertinamos

---

¹ Europos Bendrija – viena iš bendrijų, įsteigtų 1957 m. kovo 25 d., kaip Europos Ekonominė Bendrija, kurios pavadinimas pakeistas į Europos Bendrijos 1993 m., įsigaliojus Maastrichto (arba Europos Sąjungos) sutarčiai.

² Europos Bendrijos teisės ir jos taikymo praktikos visuma, apimanti visa tai, kas buvo pasiekta įgyvendinant Bendrijų steigimo sutartis.

ekonominės veiklos tendencijos. Apie EB bankininkystės sektorių savo monografijoje epizodiškai užsiminė V. Vaškelaitis³. A. Likienė⁴ savo straipsnyje taip pat tik trumpai reziumavo, kaip pasikeis bankininkystės sektoriaus priežiūra Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Išsamių mokslinių darbų, nagrinėjančių abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje, Lietuvoje nėra parašyta. Žinoma, užsienio autorių, nagrinėjusių EB bankininkystės sektorių, ratas didesnis: šią temą nagrinėjo A.M. Corcoran, T.L. Hart, K. Armstrong, E. Avgouleas, J. Niemeyer ir kiti, kurių išskeltas idėjas ar mintis panagrinėsime šiame darbe.

Tyrimo problematika. Pastaraisiais metais ES finansų rinkose buvo regimi dideli pokyčiai. Europos finansų rinkų integracija greitėja, finansų įstaigos plečia veiklos vykdymą už valstybės, kurioje jos įsisteigusios, vidaus rinkos ribų. Vis daugiau ir daugiau finansinių produktų parduodama ne vienoje valstybėje, o visoje Europoje. Vis didėjanti rinkos koncentracija, greičiau diegiamos produktų naujovės didina jų sudėtingumą. Įmonės vis dažniau jungiamos ir įsigyjamos nepaisant valstybių sienų. Šiandien, bandant suvaldyti pasaulinę ekonomikos krizę, kuri didžiąja dalimi liečia bankininkystės sektorių, manoma, jog EB finansinis reguliavimas ir priežiūra buvo per silpni. Todėl skubiai reikalinga imtis veiksmų visais lygmenimis - globaliniu, Europos ir nacionaliniu bei visuose finansiniuose sektoriuose, siekiant sumažinti riziką ir iš esmės pagerinti rizikos valdymą, sustiprinti skaidrumą. Reikalinga stipresnė koordinuota priežiūra: paremta vienodais standartais ir užtikrinanti sąžiningą konkurenciją bendrojoje rinkoje. O šiuo metu ypač aktualu yra efektyvus krizės valdymas – tarpusavio pasitikėjimo atstatymas, kad visos valstybės narės galėtų jausti, jog jų investuotojai, indėlininkai ir piliečiai yra tinkamai apsaugoti Europos Bendrijoje. Atsižvelgdami į tai, tyrimo problemą formuluojame siekdami išsiaiškinti, ar pakankamai harmonizuotas Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas.

Tyrimo hipotezė. Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas nėra pakankamai harmonizuotas.

Tyrimo objektas. Magistrinio darbo tyrimo objektas atitinka temos pavadinimą – abipusio pripažinimo teisinis režimas Europos Bendrijų bankininkystės sektoriuje.

---

³ Vaškelaitis V. Pinigai: komerciniai bankai ir jų rizikos valdymas. Monografija.- Vilnius: Lietuvos mokslas, 2003. P. 231-234.

⁴ Likienė A. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą: bankininkystė ir finansai.- Vilnius: Lietuvos bankas, 2001.

Tyrimo dalykas. EB bankininkystės sektorių reglamentuojančios teisės normos ir pagrindiniai principai, įtvirtinantys abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje.

Šiame magistro baigiamajame darbe siekiant visapusiškai ir išsamiai išnagrinėti abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje, tyrimo metu bus apsiribojama pagrindinių principų ir teisės normų, reglamentuojančių kredito įstaigų steigimosi laisvę, laisvę teikti paslaugas, jų priežiūros esminiais aspektais. Kitus, glaudžiai su EB bankininkystės sektoriumi susijusius techninio pobūdžio reikalavimus, atskiras kredito įstaigų teikiamų paslaugų rūšis ar neesmines detales paliksime nuošalyje, kadangi šių normų analizė nebūtų susijusi su magistrinio darbo tikslu.

Tyrimo tikslas. Šio magistro baigiamojo darbo tikslas – prieiti prie išvadų, leidžiančių daryti prielaidas dėl šio tyrimo hipotezės pagrįstumo, prieš tai išsamiai išanalizavus abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje įtvirtinantį teisinį reguliavimą (EB pirminę ir antrinę teisę), Europos Teisingumo Teismo praktiką, EB institucijų priimamų sprendimų praktiką ir mokslinę analizę.

Tyrimo uždaviniai. Siekiant magistro baigiamojo darbo tikslo, keliami tokie tyrimo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti istorinius Europos Bendrijų bankininkystės sektoriaus teisinio režimo sukūrimo aspektus.
2. Išanalizuoti abipusio pripažinimo teisinį režimą įtvirtinančius principus, kaip jie naudojami EB bankininkystės sektoriuje.
3. Atskleisti kaip abipusio pripažinimo teisinis režimas reglamentuojamas konkrečių teisės normų, nustatančių reikalavimus kredito įstaigoms ir jas prižiūrinčioms institucijoms.
4. Nustatyti kaip veikia abipusio pripažinimo teisinis režimas EB bankininkystės sektoriuje konkrečioje valstybėje narėje – Lietuvos Respublikoje.
5. Nustatyti kokios yra Europos Bendrijų bankininkystės sektoriaus vystymosi tendencijos.

Tyrimo šaltiniai. Magistro baigiamojo darbo tyrimo šaltiniai visų pirma yra EB bankininkystės sektorių reglamentuojančios teisės normos, Teisingumo Teismo praktika. Pagrindiniai šiame darbe nagrinėjami teisės aktai: Europos Bendrijų steigimo sutartis (toliau –

Steigimo sutartis), Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, reguliuojančios visą kredito įstaigų gyvavimo ciklą nuo veiklos pradėjimo iki kredito įstaigų likvidavimo. Būtina buvo išstudijuoti ir anksčiau galiojusias teisės normas, tam kad teisingai įvertintume šiandien galiojančias. Vertingos informacijos pateikia norminių teisės aktų rengimo medžiaga. Nemažas dėmesys skiriamas ir Teisingumo Teismo sprendimų, susijusių su nagrinėjama darbo tema, analizei: didelė dalis esminių nuostatų, taikytinų ir bankininkystės sektoriui, Teisingumo Teismo ir suformuotos. Taip pat darbe studijuojama teisės doktrina – vadovėliai, monografijos, straipsniai, dauguma iš kurių užsienio autorių ir paprastai anglų kalba. Ne itin platus doktrinos pasirinkimas galėtų būti paaiškinamas bankininkystės sektoriaus specifiškumu.

Mokslinio tyrimo metodai. Siekiant visapusiškai ir išsamiai ištirti darbo dalyką, šiame magistro baigiamajame darbe naudojami metodai – lyginamasis istorinis, sisteminės analizės, lingvistinis, teleologinis, arba teisės akto leidėjo ketinimo ir apibendrinimo metodas.

Lyginamojo istorinio metodo pagalba siekiama išsiaiškinti, kaip istoriškai kito EB bankininkystės sektoriaus teisinis režimas įvairiais Bendrijos vystymosi periodais, kokie ypatumai jį skirtingais laikotarpiais įtakojo.

Sisteminės analizės metodas šiame darbe naudojamas siekiant išsiaiškinti teisės normas, reguliuojančias EB bankininkystės sektoriuje abipusio pripažinimo teisinį režimą, jų poveikį ir taikymo subtilybes. Šis metodas padėjo identifikuoti ir nagrinėti problemas, kurių negalima tyrinėti neatsižvelgiant į kitas, kurioms atskleisti būtinas jų tarpusavio ryšių nagrinėjimas. Jis taip pat taikytas sisteminant Europos Bendrijos bankininkystės sektorių reguliuojančius teisės aktus, jų analizei.

Neišvengiamas šiame magistro baigiamajame darbe lingvistinis metodas, kadangi analizuojant teisės normas neabejotinai turi būti atsižvelgiama į gramatikos, sintaksės ir net skyrybos taisykles. Analizuojami šaltiniai ir užsienio kalba.

Siekiant atskleisti kai kurių teisės normų turinį, taip pat buvo taikomas teleologinis, arba teisės akto leidėjo ketinimo metodas.

Siekiant apibendrinti tyrime analizuotą medžiagą, formuluojant tyrimo išvadas, naudojamas apibendrinimo metodas.

Darbo struktūra. Šis magistro baigiamasis darbas susideda iš įvado, dėstomosios dalies, kurią sudaro penki pagrindiniai skyriai, trys iš kurių dar suskirstyti į poskyrius, kuriuose nagrinėjami atskiri skyriuose aptariami aspektai, ir išvadų. Pirmajame skyriuje aptariamas

dabartinio EB bankininkystės sektoriaus teisinio režimo sukūrimas. Antrajame skyriuje nagrinėjami svarbūs bankininkystės sektoriui abipusio pripažinimo teisinį režimą įtvirtinantys principai: abipusio pripažinimo, minimalaus harmonizavimo, vieningos licencijos ir buveinės valstybės kontrolės. Trečiajame skyriuje atskleidžiame kredito įstaigų abipusį pripažinimą įtvirtintą EB teisės aktuose, steigiant kredito įstaigas, vykdam jį veiklą ir jas reorganizuojant bei likviduojant. Abipusio pripažinimo teisinio režimo problematika Lietuvoje apžvelgiama ketvirtajame skyriuje. Penktajame skyriuje nagrinėjamos šiandieninės bankininkystės sektoriaus vystymosi tendencijos ir perspektyvos. Darbo pabaigoje yra pateikiamas darbe naudotos literatūros sąrašas ir šio darbo trumpa santrauka lietuvių ir anglų kalbomis bei priedai.

1. DABARTINIO EB BANKININKYSTĖS SEKTORIAUS TEISINIO REŽIMO SUKŪRIMAS

Vieninga arba bendroji rinka yra Europos siekių pagrindas. Piliečiams ji reiškia teisę gyventi ir dirbti kitoje ES šalyje, platesnį kokybiškų prekių ir paslaugų pasirinkimą už mažesnę kainą. Verslui ji reiškia galimybę veikti vidaus rinkoje su 500 mln. žmonių remiantis teisės viršenybe, abipuse pagarba ir pasitikėjimu. Dabar vieninga rinka yra svarbesnė nei bet kada anksčiau.

Bendrosios rinkos pagrindai buvo padėti 1957 metais, kai Romos sutartimi buvo įkurta Europos Ekonominė Bendrija. Nuo tada ji buvo viena pagrindinių Europos Sąjungos politikos sričių, žengusi svarbų žingsnį pirmyn Europos Komisijai 1985 m. paskelbus vieningos rinkos sukūrimo iniciatyvą. Šios rinkos politikos pagrindas yra „keturios laisvės“ – laisvas asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimas.

Legislatyvinis harmonizavimas yra neatsiejama EB teisės dalis, kurią sudaro Bendrijos direktyvų ir reglamentų leidyba, eliminuojanti ydingus valstybių narių teisės skirtumus. Europos Bendrijose paplitę keli teisės derinimo būdai, atsižvelgiant į siekiamą harmonizuoti sritį. Išsamus (arba visiškas) teisės derinimas yra susijęs su atvejais, kai skirtingos nacionalinės taisyklės yra pakeičiamos bendra EB taisykle, o valstybėms narėms nepaliekama jokios veiksmų laisvės. Šis derinimo būdas yra geriausias siekiant užtikrinti vienodas konkurencijos galimybes, tačiau pagal savo pobūdį jis pašalina įvairovės ir eksperimentų nacionaliniu lygiu galimybę. Alternatyva minėtajam gali būti laikomas pasirinktinis teisės derinimas. Tokiu atveju direktyvose numatytas darnusis standartas, o gamintojai ar paslaugų teikėjai gali pasirinkti laikytis jo ar ne. Tokiose direktyvose yra keliama laisvo judėjimo sąlyga, tačiau jose nėra išimtinumo sąlygos, t.y. darniojo standarto turi būti laikomasi, jeigu paslaugos teikėjas nori teikti paslaugas kitoje valstybėje narėje. Priešingybė visiškam teisės derinimui yra minimalus teisės derinimas, kuris šiandien yra labiausiai paplitęs. Kaip rodo pats pavadinimas, Bendrija nustato minimalius standartus, o valstybės narės savo prekėms ar paslaugoms gali nustatyti griežtesnius standartus. Ši harmonizavimo forma yra naudinga vadinamosiose „jautriose“ srityse: aplinkos apsaugos, pramonės ir saugumo srityse, kuriose valstybės narės nori būti griežtos. Paskutinis harmonizavimo būdas yra dalinis, kai bendrai

sureguliuojama tik dalis reguliuotinos srities. Tačiau tai nėra teisinė kategorija ir harmonizavimas tokiu atveju visgi būna pasirinktinis arba minimalus⁵.

Šios harmonizavimo taisyklės priskiriamos prie vienos iš dviejų atliekamų funkcijų vidaus rinkoje: jos yra susijusios su vidaus rinkos sukūrimu arba su jos funkcionavimu. Toks skyrimas kyla iš EB Steigimo Sutarties, kurios 2 straipsnis kalba apie vidaus rinkos sukūrimą, 3 straipsnis mini teisės aktų, reikalingų jos funkcionavimui, derinimą ir labiausiai su harmonizavimu susijęs 94 straipsnis liečia nacionalinius įstatymus, kurie tiesiogiai veikia vidaus rinkos sukūrimą ar funkcionavimą.

Bendrijos atliekamas teisinis harmonizavimas su laiku keitė savo pobūdį – tapo paprastesnis, mažiau autoritarinis, bet kartu ir mažiau apibrėžtas. Ankstyvos harmonizavimo priemonės atrodė kaip nacionalinė įstatymų leidyba, imituojanti supranacionalinį lygį. Tai buvo taisyklių rinkiniai, liečiantys tam tikras, pavyzdžiui gaminių, kategorijas, atliekantys tą patį vaidmenį kaip ir nacionaliniai valstybių narių įstatymai, kuriuos jie pakeisdavo, skirtumas tik kad suvienodindavo reguliuojamą sritį Bendrijos mastu ir tokiu būdu panaikindavo prekybos barjerus. Tačiau pasidarė aišku, kad toks harmonizavimas taps nesibaigiančiu procesu ir nebus pasiektas vieningos rinkos tikslas. Technologijų vystymasis sąlygojo visiškai naujų prekių ir paslaugų atsiradimą. Daugelio gyvenimo aspektų liberalizavimas - kas yra dalis vidaus rinkos kūrimo, nuvedė prie milžiniško tam tikrų pramonės šakų augimo, dėl to padaugėjo veiklos teisiniam reguliavimui. Kaip ir minėti socialiniai pokyčiai, pati Bendrijos prigimtis ir pobūdis parodė, kad nelengva spėti kartu su valstybėmis narėmis. Šiame etape reikėjo Tarybos vienbalsiškumo, kad priemonės būtų priimtose, kas reiškė ilgas derybas ir kompromisų paieškas. Jeigu valstybė narė turėdavo nors menkiausių abejonių dėl atitinkamos srities reguliavimo, galėdavo visiškai blokuoti harmonizavimą. Visų išvardytų faktorių rezultate, tikėtino harmonizavimo nebuvo pasiekta. Bendrijų sutartyje buvo numatyta teisinį suderinamumą pasiekti iki 1969 metų. Tačiau taip neįvyko⁶.

Prasidėjo Bendrijos stagnacijos periodas, kurio metu atrodė, jog nacionaliniai teisės aktai įveikė harmonizavimą ir tikėtasi Bendrijos vidaus rinka nutolo. Tai sutapo su socialiniu ir ekonominiu sielvartu, Europa atrodė įklimpusi bei neturinti tikslo. Kol 1979 metais įvyko keli

---

⁵ Davies G. European Union Internal Market Law. Second edition. //Cavendish Publishing. – United States, 2003. P. 146 // http://books.google.lt/books?id=CIEY9c8GTtQC&printsec=frontcover&dq=P.+Oliver+Free+movement+of+goods+in+the+European+movement&source=gbs_similarbooks_s&cad=1#v=onepage&q=&f=false; prisijungimo laikas: 2009-06-27

⁶ Ten pat, P. 147-148.

radikalūs pasikeitimai: Jungtinės Karalystės ministrė pirmininkė išrinkta Margaret Thatcher ir Europos Teisingumo Teismas priėmė sprendimą *Cassis de Dijon*⁷ byloje. Naujoji ministrė pirmininkė Jungtinei Karalystei atnešė savo reformas: vykdė griežtą ekonominę monetarinę politiką, mažino valstybės kišimąsi į laisvąją rinką. Be abejonės, šie du įvykiai tarpusavyje visiškai nesusiję, tačiau abu buvo besikeičiančios nuotaikos Europoje dalis⁸.

Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Cassis de Dijon*, kurioje kilo ginčas dėl laisvo prekių judėjimo Bendrijoje, suformulavo principą, pagal kurį prekės, teisėtai pagamintos ir paženklintos vienoje iš valstybių narių, gali būti be jokių papildomų apribojimų eksportuojamos ir pardavinėjamos kitose valstybėse narėse, nebent tokią laisvę ribotų specialios Steigimo sutarties normos arba reikalavimai, pagrįsti visuotinės gerovės išlyga. Ši Teisingumo Teismo pateikta formuluotė įtvirtino bendrą principą, pagal kurį valstybės narės turėjo pripažinti kitų valstybių narių įstatymus, reglamentuojančius prekėms keliamus reikalavimus.

1985 m. birželio mėn. Žako Deloro vadovaujama Komisija išleido Baltąją knygą dėl Bendros rinkos kūrimo užbaigimo⁹, kuria paskelbė apie naują požiūrį į harmonizavimą. Vietoje išsamių taisyklių visoms sritims nustatymo, direktyvos ir reglamentai nurodytų esminius tikslus, kuriuos būtina pasiekti, ypač sutelkiant dėmesį į saugumą ir apimant tik tai, kas tikrai būtina. Valstybėms narėms buvo palikta laisvė įgyvendinti reikalavimus pasirinktu būdu. Laisva prekyba Bendrijos teisėje užtikrinta abipusio pripažinimo principu, paskelbtu garsiojoje *Cassis de Dijon* byloje. Nors ir reikalavimai tarp valstybių narių skirtingi, jos visos laikytųsi vienu tikslu, nurodytų direktyvose, tokiu būdu jos negalėtų nepriimti importuojamų prekių ar paslaugų. Harmonizuojančios direktyvos garantavo abipusį pripažinimą.

Siekiant tinkamai suprasti EB bankininkystės teisinio reguliavimo ribas vieningoje finansinių paslaugų rinkoje, būtina įvardyti bankininkystės sektoriaus ribas ir pačios kredito įstaigos sąvoką. Bankininkystės sektorius yra tik viena iš sudedamųjų finansinių paslaugų sektoriaus dalių, greta kurios dar turi būti įvardijami ir draudimo paslaugų bei investicinių paslaugų sektoriai. Nors šiandien ribos tarp minėtų finansinių paslaugų sektorių blanksta, būtina pabrėžti, kad bankininkystės sektorius pirmiausia turi būti suprantamas klasikine prasme – kaip institucijų, atliekančių finansinio tarpininko vaidmenį surenkant perteklines vienu ūkio subjektu

⁷ Byla 120/78 *Rewe Zentrale v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECR 649.

⁸ Davies G. *European Union Internal Market Law*. Second edition. // Ten pat, P. 148

⁹ *Completing the Internal Market: White Paper from the Commission to the European Council* (Milan, - June), COM(85) 310.

lėšas su tikslu skolinti jas kitiems ūkio subjektams, sistema. Šalia šių dviejų pagrindinių funkcijų, veikiant internacionalizacijos, konkurencijos, techninio progreso veiksniais, bankininkystės sektoriaus institucijos prisiima vykdyti vis naujų paslaugų rūšių, kurios anksčiau buvo būdingos tik tokioms specializuotoms įmonėms kaip investicinės įmonės ar draudimo bendrovės. Detaliau minėtas paslaugų rūšis įvardysime vėliau, analizuodami EB teisės aktus. EB bankininkystės sektoriaus institucijoms apibrėžti buvo apsiribota viena *kredito įstaigos* sąvoka. Pirmą kartą ši sąvoka EB teisėje buvo nustatyta 1977 m. Pirmojoje bankų direktyvoje, kurios 1 straipsnis nustatė, kad kredito įstaiga, tai „įmonė, kuri verčiasi indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita“. Ilgą laiką nesikeitus kredito įstaigos sąvokos apibrėžimui, ši sąvoka buvo išplėsta tik 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/46/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros (toliau – Direktyva 2000/46/EB) ir ją papildančioje 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/28/EB iš dalies keičiančioje Direktyvą 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (toliau – Direktyva 2000/12/EB). Direktyvos 2000/12/EB 1 straipsnio 1 punktą buvo išdėstytas taip: „kredito įstaiga – tai a) įmonė, kuri verčiasi indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita arba b) elektroninių pinigų įstaiga, kaip apibrėžta 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/46/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros“. Tuo tarpu Direktyvos 2000/46/EB 1 straipsnio 3 punkto a papunktyje nurodyta, kad „elektroninių pinigų įstaiga – tai įmonė ar kitas juridinis asmuo, išskyrus kredito įstaigą, apibrėžtą Direktyvos 2000/12/EB 1 straipsnio 1 punkto 1 pastraipos a papunktyje, kuri leidžia mokėjimo priemones elektroninių pinigų pavidalu“. Taigi kaip matome, įstatymų leidėjas elektroninių pinigų įstaigai suteikė kredito įstaigos statusą, tačiau nustatė, kad tokios kredito įstaigos pagrindinė veikla apsiriboja mokėjimo priemonių leidimu elektroniniu pavidalu, nesiverčiant indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita. Toks dvilypis kredito įstaigos apibūdinimas įtvirtintas ir šiuo metu galiojančioje 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (toliau – Direktyva 2006/48/EB), kurios 4 straipsnio 4 punkte pakartojama Direktyvoje 2000/12/EB pateikta sąvoka.

Vienas iš galimų teisinio reguliavimo būdų, kuriuo būtų galima kurti bendrą EB finansinių paslaugų rinką, į kurią patenka ir EB bankininkystės sektorius – kliūčių, trukdančių naudotis

Steigimo sutartyje numatytomis steigimosi ir paslaugų teikimo laisvėmis, pašalinimas, įtvirtinant vienodą teisinį reguliavimą visos Bendrijos mastu – harmonizuojant visų valstybių narių kredito įstaigų veiklą reglamentuojančias teisės normas. Kredito įstaigoms veikiant keliose valstybėse narėse neišvengiamai susiduriama su teisinio reguliavimo ir susiklosčiusios teisinės praktikos skirtumais, kurie tampa kliūtimis. Joms įveikti eikvojami laiko, žmogiškieji, finansiniai kredito įstaigų ištekliai. Tokiu būdu finansiškai silpnesni subjektai, nepajėgdami skirti pakankamai minėtų išteklių, verčiami atsisakyti ketinimų išeiti už savo nacionalinės rinkos ribų. Tokia situacija visiškai nepalanki vieningos rinkos plėtotei – mažėja konkurencingumas, neišnaudojama erdvė finansinių išteklių paskirstymo veiklos efektyvumui didinti. Todėl valstybių narių skirtingų teisės normų harmonizavimas panaikintų minėtas kliūtis ir sukurtų visiems subjektams, veikiantiems bendroje rinkoje, vienodas veiklos galimybes. Tai skatintų konkurenciją - siūlomų paslaugų kainų mažėjimą ir kokybės gerėjimą.

Nepaisant visų maksimalaus teisės derinimo privalumų, bendros finansinių paslaugų rinkos kūrimas susiduria su sunkumais. Pavyzdžiui, K. Matthews ir S. Norton teigia, kad Jungtinei Karalystei jungtis prie vieningos finansinių paslaugų rinkos nenaudinga, nes šios valstybės rinka ir taip veikia konkurencingoje ir beveik nereguliuojamoje rinkoje, kuri pagrįsta kredito įstaigos akcininkų naudos maksimizavimo modeliu. Bendrijos bandymas suderinti tokios rinkos reguliavimą būtų tik trukdymas šiai rinkai efektyviai funkcionuoti, juo labiau, kad toks suderinimas būtų atliekamas remiantis visiškai anglosaksų teisės sistemai nebūdingu kontinentinėje teisėje paplitusiu įstaigos dalininko naudos maksimizavimo modeliu¹⁰. Minėti autoriai papildomai įvardija ir kitas priežastis: mokesčių ir pinigų politikos skirtumus, kai kurių valstybių viešojo sektoriaus išitraukimą į jų bankininkystės sektorius, taip pat kai kurioms valstybėms nepriimtina požiūrį, jog didesnieji valstybės bankai yra traktuotini kaip viena iš verslo formų ir jie taip pat gali žlugti¹¹. Kaip rašo Jonas Niemeyer savo ataskaitoje, kalbėdamas apie vertybinių popierių rinką, vis dėlto pagrindine priežastimi, dėl kurios buvo atsisakyta plėtoti bendrą rinką vadovaujantis visiško teisės suderinimo principu, reiktų įvardyti tai, jog visiškas teisės suderinimas sumažintų ar visiškai panaikintų skirtingų valstybėse narėse galiojančių teisinių režimų konkurencingumą, kuris įgalina stebėti ir palyginti, kaip skirtingais reguliavimo metodais ir

---

¹⁰ Matthews K., Norton S. The EU Single Banking Market Programme: Fit for Purpose?-London: Global Vision Perspective, 2007. P. 2 // <http://www.global-vision.net/files/downloads/download295.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.

¹¹ Ten pat, P. 4.

formomis sprendžiamos vienos ar kitos problemos. Rinka yra evoliucionuojantis darinys, todėl nustatant vieną suderintą teisinį režimą Bendrijos mastu rizikuojama susidurti su situacija, jog tas teisinis režimas bus nepakankamai lankstus, kad sugebėtų adekvačiai reaguoti į rinkos poreikius¹².

1985 m. Baltąja knyga buvo siekiama per septynerius metus panaikinti visas fizines, technines ir mokestines laisvo judėjimo Bendrijoje kliūtis bei taip paskatinti pramonės ir prekybos plėtrą didelėje bendroje ekonominėje erdvėje, prilygstančioje JAV rinkai. 1986 metais buvo priimtas Europos suvestinis aktas, 1988 metais priimta Tarybos direktyva dėl kapitalo judėjimų liberalizavimo, 1989 metais priimta Antroji bankų direktyva (ši direktyva dažnai įvardijama kaip teisės aktas, įtvirtinęs dabartinio bankininkystės sektoriaus teisinio reguliavimo pagrindus) bei 1992 metais pasirašyta Europos Sąjungos steigimo sutartis. Kiek vėliau – 1990 metais patvirtintas teisės aktų rengimas pagal Lamfalussy procedūrą¹³ - visi šie įvykiai žymi laipsnišką vieningos finansinių paslaugų rinkos plėtotę.

Komisijos nuomone, išdėstyta 2007 metų Žaliojoje knygoje¹⁴, galima siekti didesnės ES mažmeninių finansinių paslaugų rinkų integracijos. Tai turėtų būti atliekama užtikrinant, kad atvirose tinkamai reguliuojamose rinkose, kuriose itin didelė konkurencija, būtų siūlomi vartotojų poreikius atitinkančios įvairovės, kokybės ir vertės produktai; užtikrinant, kad vartotojai būtų apsaugoti, o paslaugų teikėjai būtų finansiškai stabilūs ir patikimi; ugdant vartotojų gebėjimus priimti jų finansinę padėtį atitinkančius sprendimus. Šioje vietoje svarbūs keli veiksniai: finansinis raštingumas, tinkamos informacijos pateikimas laiku, kokybiškos konsultacijos ir vienodos analogiškų produktų tiekimo sąlygos. Komisijos nuomone, daugiau gebėjimų turintys vartotojai labiau pasitiki savimi, siekdami sudaryti savo poreikius geriausiai atitinkančius sandorius, nepaisant to, kurioje vietoje yra įsikūręs finansinių paslaugų teikėjas.

Dinamiškas ir gerai veikiantis finansų sektorius labai svarbus tam, kad tinkamai veiktų Europos ekonomika ir būtų sudarytos sąlygos pasaulinei konkurencijai. Finansinės paslaugos yra ypač svarbios Europos vartotojams ir didelėms bei mažoms įmonėms, kuriems reikia plačių finansavimo galimybių, kurie nori naudotis aukštos kokybės ir saugiais produktais bei dirbti su gerai valdomomis ir prižiūrimomis įstaigomis. Tam reikalingas tvirtas europinis finansų sektoriaus

¹² Niemeier J. An economic Analysis of Securities Market Regulation and Supervision: Where to go after Lamfalussy Report? // SSE/EFI Working Paper in Economics and Finance. – Stockholm, 2001, Nr. 482. P. 39-40 // <http://swopec.hhs.se/hastef/papers/hastef0482.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.

¹³ 2007 m. lapkričio 20 d. Europos Komisijos komunikatas „Lamfalussy proceso peržiūra. Priežiūros konvergencijos stiprinimas“. KOM/2007/0727 galutinis.

¹⁴ Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga mažmeninės finansinės paslaugos bendrojoje rinkoje 52007DC0226/* KOM/2007/0226 galutinis */ Santrauka.

reguliavimo ir priežiūros pagrindas. 2001 metais pradėjus Lamfalussy procesą siekiama sukurti veiksmingą mechanizmą, reikalingą suvienodinti Europos finansinės priežiūros praktiką ir sudaryti sąlygas Bendrijos finansinių paslaugų teisės aktais greitai ir lanksčiai reaguoti į pokyčius finansų rinkose¹⁵.

Pagal aukščiau minėtą koncepciją finansinis reglamentavimas vykdomas keturiais lygmenimis. Pirmame lygmenyje taikant bendro sprendimo procedūrą po išsamių konsultacijų priimami pagrindų teisės aktai, kuriuose nustatomi esminiai principai ir apibūdinami įgyvendinimo įgaliojimai. Antrame lygmenyje po kompetentingo reguliavimo komiteto (Europos vertybinių popierių komiteto, Europos bankininkystės komiteto ir Europos draudimo ir profesinių pensijų komiteto) balsavimo Komisija oficialiai priima technines detales – įgyvendinimo priemones. Šiame lygmenyje Komisija atsižvelgia į Europos Parlamento nuomonę, o siekiant parengti įgyvendinimo priemones techniniu požiūriu, Komisiją konsultuoja komitetai, kuriuos sudaro nacionalinių priežiūros institucijų atstovai. Trečio lygmens komitetai (Europos bankininkystės priežiūros institucijų komitetas, Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros institucijų komitetas ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas) įsteigti Komisijos sprendimais, taip pat atlieka svarbų vaidmenį nuosekliai ir vienodai įgyvendinant ES direktyvas, užtikrindami veiksmingesnį nacionalinių priežiūros institucijų tarpusavio bendradarbiavimą ir priežiūros praktikos konvergenciją. Ketvirtame lygmenyje Komisija užtikrina, kad ES teisės aktai į nacionalinę teisę būtų perkelti teisingai ir laiku. Ši keturių lygmenų komitologinė paslaugų reglamentavimo koncepcija daugiau kaip ketverius metus taikoma bankininkystės sektoriuje¹⁶.

Prieš priimant 1989 metų Antrąją bankų direktyvą, jau buvo padėti pagrindai reguliuojant bankininkystės sektorių. 1973 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva dėl įsisteigimo teisės ir laisvės teikti paslaugas suvaržymų panaikinimo bankų ir kitų finansų įstaigų veiklos atžvilgiu 73/83/EEB palengvino finansines paslaugas teikiančių specialistų laisvą judėjimą. 1977 m. gruodžio 12 d. Tarybos pirmoji direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų steigimu ir veikla, suderinimo 77/780/EEB, kuri dar vadinama Pirmąja bankų direktyva, nustatė bendrus kriterijus, pagal kuriuos Bendrijos kredito įstaigos galėtų gauti leidimą vykdyti veiklą kitoje valstybėje narėje. 1986 m. gruodžio 8 d. Tarybos direktyva 86/635/EEB dėl bankų ir kitų finansų

---

¹⁵ 2007 m. lapkričio 20 d. Europos Komisijos komunikatas „Lamfalussy proceso peržiūra. Priežiūros konvergencijos stiprinimas“. KOM/2007/0727 galutinis.

¹⁶ Ten pat.

įstaigų metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės harmonizavo Bendrijos kredito įstaigų finansinės atskaitomybės formą¹⁷.

Pagrindiniai Europos Sąjungos bankų priežiūros principai, kurie buvo nustatyti Pirmojoje ir Antrojoje bankų direktyvose dėl kredito įstaigų steigimo ir veiklos, taip pat Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 95/26/EC dėl riziką ribojančios priežiūros sustiprinimo, remiasi nacionaline kompetencija ir bendradarbiavimu priežiūros srityje. Priežiūros atsakomybė lieka nacionaliniame lygyje, daugelyje ES valstybių narių bankų priežiūrą vykdo institucijos, kurios gali turėti įtakos finansinio sektoriaus stabilumui. Bankų priežiūros principai sudaro sąlygas detaliai banko veiklos priežiūrai ir užtikrina savalaikį keitimąsi informacija. Nacionalinė kompetencija reiškiasi dviem pagrindiniais principais: savos šalies, kurioje kredito įstaiga yra gavusi veiklos leidimą, kontrole ir abipusiu priežiūros pripažinimu. Vadovaudamiesi savos šalies kontrolės principu, visi bankai, gavę licenciją, turi teisę teikti paslaugas visoje Europos Sąjungoje, nors priežiūrą atlieka priežiūros institucija tos valstybės, kuri išdavė veiklos leidimą. Tuo pačiu metu, atsižvelgiant į vis labiau besiintegruojančias rinkas ir siekiant išvengti galimų neigiamų visiškos decentralizacijos pasekmių, ne mažiau svarbus tampa ir už bankų priežiūrą atsakingų institucijų tarpusavio bendradarbiavimo principas¹⁸.

---

¹⁷ Corcoran A.M., Hart T.L. The Regulation of Cross-Border Financial Services in the EU Internal Market // Columbia Journal of European Law. 2002, Vol. 8. P. 234 // <http://heinonline.org/HOL/PDF?handle=hein.journals/coljeul8&id=227&print=section&section=19&ext=.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.

¹⁸ Likienė A. Bankų Priežiūra Ekonominėje ir Pinigų Sąjungoje // http://www.lb.lt/lt/leidiniai/integracija2000_2/projektai2.pdf; prisijungimo laikas: 2009-02-10.

2. ABIPUSIO PRIPAŽINIMO TEISINĮ REŽIMĄ ĮTVIRTINANTYS PRINCIPAI

Po sprendimo *Cassis de Dijon* byloje priėmimo praėjus beveik šešeriems metams, kaip jau buvo minėta anksčiau, 1985 metais Žako Deloro vadovaujama Komisija išleido Baltąją knygą, kurioje buvo siūloma *Cassis de Dijon* byloje suformuluotą abipusio pripažinimo principą laikyti bendrosios rinkos pagrindu¹⁹. Pasiūlyta abipusio pripažinimo principą taikyti ir steigimosi bei paslaugų teikimo laisvėms, ne tik laisvam prekių judėjimui. Minėtoji 1985 metų Baltojoje knygoje iškelta iniciatyva buvo įgyvendinta 1989 metų Antrojoje bankų direktyvoje.

1985 metais Komisijos išleista Baltoji knyga, 1989 metais išleista Antroji bankų direktyva žymi naujo požiūrio į Europos ekonominę integraciją finansinių paslaugų ir rinkų, pagrįstą abipusio pripažinimo ir vidaus kontrolės principais, pradžia. Šis naujas požiūris į integraciją netiesiogiai atspindi tam tikras išvadas, liečiančias pasiektus politinius susitarimus tarp valstybių narių EB steigimo sutartyje dėl bendrosios rinkos. Teisingumo teismo sprendimas *Cassis de Dijon* byloje duoda suprasti, kad kiekviena valstybė narė netiesiogiai pripažįsta kitų valstybių narių įstatyminę bazę, liečiančią laisvą prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimą, paliekant galimybę riboti tik EB steigimo sutartyje numatytais atvejais ar visuomenės gerovės vardan.

Abipusio pripažinimo, minimalaus harmonizavimo, vieningos licencijos, buveinės valstybės kontrolės, valstybių narių kompetentingų institucijų tarpusavio bendradarbiavimo, abipusės pagalbos, informacijos saugumo ir kiti principai, priskirtini EB bankininkystės sektoriaus reguliavimui, įtvirtina abipusio pripažinimo teisinį režimą. Šiame skyriuje nagrinėsime tik pagrindinius principus, labiausiai įtakojančius abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje.

2.1. Abipusio pripažinimo principas

Abipusio pripažinimo principas užtikrina laisvą prekių ir paslaugų judėjimą srityje, kuri nėra harmonizuota Bendrijos mastu, valstybių narių nacionaliniams teisės aktams esant nesuderintiems. Jis reiškia, kad teisėtai vienoje valstybėje narėje į rinką pateikti produktai ar suteiktos paslaugos gali ir turi būti įsileidžiami į rinkas kitose valstybėse narėse, kadangi jie jau

---

¹⁹ Corcoran A.M. Hart T.L. The Regulation of Cross-Border Financial Services in the EU Internal Market // Columbia Journal of European Law. 2002, Vol. 8. P. 235-236 // <http://heinonline.org/HOL/PDF?handle=hein.journals/coljeul8&id=227&print=section&section=19&ext=.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.

perėjo kilmės valstybės kontrolę. Šis principas įtvirtintas EB sutartyje ir Teisingumo Teismo patvirtintas *Cassis de Dijon* byloje. Jis yra vienos rinkos, kurioje standartų nustatymas ir įsipareigojimų laikymosi užtikrinimas yra decentralizuotas, pagrindas ir taip pašalina teisės derinimo poreikį. Rezultate gauname tai, kad nacionalinės reguliavimo sistemos yra verčiamos konkuruoti²⁰.

Kadangi valstybės narės yra svarbiausios dalyvės įgyvendinant abipusio pripažinimo principą, Komisija skatina valstybes nares taikyti nacionalinėje teisėje Teisingumo Teismo sprendimus, susijusius su šiuo principu, stiprinti bendradarbiavimą tarp atitinkamų nacionalinių institucijų, rengti pranešimus, susidūrus su abipusio pripažinimo taikymo problemomis.

Abipusis pripažinimas nėra vien paprasčiausias reikalavimas priimančiajai valstybei nediskriminuoti dėl pilietybės. K. Armstrongo nuomone, šis principas reikalauja, kad priimančiosios valstybės „atsižvelgtų į viską“ - kad jos pripažintų ir suteiktų prasmę informacijai apie iš kitos valstybės narės atvykstančio produkto, paslaugos ar darbuotojo reguliavimo istoriją²¹. Priimančios valstybės narės administruojančios institucijos turi būti atviros kitų valstybių narių reguliavimo sistemoms ir aktyviai vertinti jų lygiavertiškumą. Pareiga „atsižvelgti į viską“ tenka ir teisės aktų leidėjams. Nacionaliniai teisės aktai neturi atimti galimybės pripažinti lygiaverčius produktus ar paslaugas, atitinkančius lygiaverčius kitų valstybių narių standartus.

Nepaisant to, kad abipusio pripažinimo principas galėtų būti priemonė, užtikrinanti tiek patekimą į rinką, tiek nacionalinio reguliavimo įvairovę, visą jo potencialą riboja administruojančios institucijos, nelinkusios pripažinti užsienio produktų ar paslaugų lygiavertiškumo. Šį principą apribojo ir Teisingumo Teismas, pirma, įvesdamas privalomuosius reikalavimus, kurie gali paneigti abipusio pripažinimo prezumpciją, ir, antra, plėtodamas funkcinio lygiavertiškumo idėją, pagal kurią reikalaujama, kad vertinant lygiavertiškumą būtų atsižvelgta ne tik į užsienio standartus, bet ir į platesnį prekių ar paslaugų naudojimo kontekstą²².

---

²⁰ Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės: laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas. T. 2. – Vilnius: Eugrimas, 2006. P. 379.

²¹ Armstrong K., „Mutual Recognition“, C. Barnard, J. Scott. The Law of the Single European Market: Unpacking the Premises. Oxford, Hart, 2002. P. 231.

²² Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės... // Ten pat, P. 380-381.

Nors abipusio pripažinimo principas yra patrauklus ir toliau išlieka vieningos rinkos atrama, nemaži jo naudojimo apribojimai reiškia, kad šis principas nėra „stebuklinga išėitis“ ir kad siekiant užtikrinti laisvą judėjimą vis dar yra reikalingi suderinantys teisės aktai²³.

Abipusio pripažinimo principas EB bankininkystės sektoriuje visų pirma reiškia, kad kiekviena kredito įstaiga, teisėtai įgijusi leidimą veiklai vienoje valstybėje narėje, gali nekliudomai užsiimti leidime nurodytomis veiklos rūšimis bet kurioje kitoje valstybėje narėje. Tokiu atveju abipusio pripažinimo principas taikomas be išimčių visoje Europos Bendrijoje. Valstybės narės pasiekė susitarimą pripažinti viena kitos išduotus leidimus kredito įstaigoms vykdyti veiklą. Taip yra dėl to, kad pati leidimo išdavimo procedūra ir sąlygos, kurios bus aptartos 2.3 poskyryje, yra labai detalios reglamentuotos EB teisės aktais. Todėl vienoda reglamentacija suteikia galimybę pripažinti kitos valstybės narės kompetentingos institucijos priimtą sprendimą, nes esama garantija, kad jis priimtas vadovaujantis tais pačiais kriterijais. Antra, kaip matysime vėliau nagrinėdami EB teisės aktus, reglamentuojančius bankininkystės sektorių, juose įtvirtintos labai aiškios galimybės valstybėms narėms taikyti abipusio pripažinimo principą²⁴. Šiuo atveju valstybės narės turi teisę pasirinkti ar taikyti abipusio pripažinimo principą konkrečiu teisės akte nurodytu atveju ar jo netaikyti.

Kuo vienodesnė apsauga visoje ES suteikia vartotojams pasitikėjimo ir jie gali pasirinkti bet kurį iš daugybės paslaugų teikėjų, nepaisant to, kurioje ES valstybėje jis yra. Tokia apsauga užtikrina vienodas veiklos sąlygas ir vartotojams, ir paslaugų teikėjams.

2.2. Minimalaus harmonizavimo principas

Remdamasi EB Sutarties 5 straipsnyje įtvirtintu subsidiarumo principu, Bendrija imasi veiksmų srityse, kurios nepriklauso jos išimtinai kompetencijai, tik tada ir tokia apimtimi, kai siūlomo veiksmo tikslų pačios valstybės narės negali deramai pasiekti, Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau.

Harmonizavimas – tai toks ES teisinių priemonių pagalba siekiamas suderinamumo lygis, kai Europos Sąjungoje sukuriama vienodos teisinės prielaidos (pagrindai), kuriomis remiantis

---

²³ Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee - Second Biennial Report on the Application of the Principle of Mutual recognition in the Single Market/COM/2002/0419 final/ 3 punktas.

²⁴ Žr. 4 skyrių.

vyksta tolesnis reglamentavimas nacionaliniu lygiu. Atsižvelgiant į atskirose srityse siekiamus tikslus, harmonizavimo lygis gali būti skirtingas: pradedant nuo visiško harmonizavimo, kai nustatomos detalios bendros taisyklės, pvz., užtikrinant vidaus rinkos laisvių įgyvendinimą, iki minimalaus – aplinkos apsaugos, darbuotojų apsaugos srityse, kai nustatomi tam tikri minimalūs standartai.

Minimalus harmonizavimas tapo dažniausiai naudojamu Bendrijos teisinio reguliavimo metodu. Įtvirtintas jis buvo tik Vieningu Europos Aktu įtraukiant jį į patį Sutarties tekstą. Bendrąsias minimalaus harmonizavimo nuostatas galime rasti tokiose Bendrijos kompetencijoje esančiose srityse, kaip aplinkosauga, vartotojų apsauga, socialinė politika, visuomenės sveikata²⁵. Minimalus harmonizavimas arba minimalus teisės derinimas – pagrindinių, esminių veiklos principų suvienodinimas, paliekant valstybėms narėms galimybę tuos principus įgyvendinti jų teisinėje erdvėje priimtinais metodais ir formomis, t.y. Bendrija nustato minimalius standartus, o valstybės narės savo jurisdikcijoje gali nustatyti griežtesnius standartus. Jie padeda suderinti du konkuruojančius poreikius: užtikrina vienodas konkurencijos galimybes (minimalūs standartai) ir kartu prisitaiko prie nacionalinės įvairovės (aukščiau šių minimalių standartų)²⁶. Šio principo taikymas leidžia valstybėms narėms pasitikėti viena kitos teisinėmis sistemomis, o tai palengvina abipusio pripažinimo režimo funkcionavimą. Jis leidžia sukurti vienodus kriterijus visoms valstybėse narėse veikiančioms kredito įstaigoms vienodomis sąlygomis pradėti ir vykdyti veiklą visos Bendrijos mastu. Bankininkystės sektorių reglamentuoja direktyvos, kurios kitaip nei reglamentai, yra skirtos ne suvienodinti, bet suderinti atskirų valstybių narių nacionalinę teisę. Todėl pagrindinis direktyvų bruožas yra tas, kad jos turi būti įgyvendinamos nacionalinėmis teisinėmis priemonėmis. Direktyvų tiesioginio vertikalaus veikimo arba netiesioginio veikimo principas nors ir gali pašalinti spragas, atsiradusias įgyvendinant direktyvas, tačiau tai nepašalina pareigos jas įgyvendinti: valstybės narės privalo nustatytais terminais imtis veiksmingų jų įgyvendinimo priemonių. Būtina prisiminti, kad valstybė narė, netinkamai ar ne laiku įgyvendindama direktyvą, lieka atsakinga už žalą, padarytą privatiems subjektams, kurių teisės būtų apgintos laiku ir tinkamai įgyvendinus direktyvą.

---

²⁵ Dougan M. National Remedies Before the Court of Justice – Issues of Harmonisation and Differentiation // Hart Publishing – North America. 2004. P. 133 // <http://books.google.com/books?id=cLtDJwelPx0C&pg=PA133&dq=Dougan+Minimum+harmonisation+and+the+internal+market&ei=7OHdStWLJ5GGzgSxqJDJDg&hl=lt#v=onepage&q=Dougan%20Minimum%20harmonisation%20and%20the%20internal%20market&f=false>, prisijungimo laikas: 2009-06-27.

²⁶ Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturios laisvės: laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas. T. 2. – Vilnius: Eugrimas, 2006. P. 391.

Kadangi Direktyvos 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo tikslų, t.y. taisyklių dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos bei jų riziką ribojančios priežiūros nustatymo, valstybės narės negali deramai pasiekti, todėl tų tikslų, laikantis Sutarties nuostatų, siekiama Bendrijos mastu, priėmus minėtą direktyvą. Direktyvos 2006/48/EB preambulėje tiksliai įvardyta: „Kredito įstaigoms būtina taikyti lygiaverčius finansinius reikalavimus, kad būtų užtikrintos ... panašių kredito įstaigų grupių sąžiningos konkurencijos sąlygos“. Valstybėms narėms paliekama teisė savo nacionaliniame lygmenyje taikyti griežtesnius reikalavimus. Svarstyтина, ar taikyti griežtesnius reikalavimus nacionaliniu lygmeniu valstybei narei yra naudinga. Ekonominiu požiūriu veikiausiai ne. Tačiau griežtas kredito įstaigų reglamentavimas sąlygotų didesnę vartotojų apsaugą. Šiaip ar taip priimančios valstybės narės negali numatyti diskriminacinių ar apribojančių sąlygų, paremtų tuo, kad kredito įstaiga leidimą veiklai yra gavusi kitoje valstybėje narėje.

Minėta direktyva suderinti tik esminiai dalykai, kurie būtini ir kurių pakanka, kad būtų užtikrintas leidimų ir rizikos ribojimo principais pagrįstos priežiūros tarpusavio pripažinimas, ir kurie sudaro galimybę visoje Bendrijoje pripažinti vieną leidimą bei taikyti buveinės valstybės narės rizikos ribojimo principais pagrįstą priežiūrą.

2.3. Vieningos licencijos principas

Reikalavimą kredito įstaigai gauti leidimą vykdyti veiklą įvedė jau Pirmoji bankų direktyva²⁷, kadangi iki šio reikalavimo nustatymo ne visose šalyse buvo privaloma turėti oficialų valdžios sutikimą, leidžiantį verstis indėlių priėmimo ir paskolų suteikimo veikla. Šiuo metu Direktyvos 2006/48/EB 6 straipsnis nustato, kad valstybės narės privalo reikalauti, jog kredito įstaigos prieš pradėdamos savo veiklą gautų leidimus veiklai.

Vieningos licencijos arba vieningo leidimo principas reiškia, kad kredito įstaigai teisę vykdyti veiklą kitoje valstybėje narėje nei buveinės valstybės narė suteikia buveinės valstybės narės išduotas leidimas²⁸. Šis leidimas veikia kaip „pasas“, įgalinantis kredito įstaigą užsiimti „pase“ nurodytomis veiklos rūšimis visoje Bendrijos teritorijoje. Kitoje valstybėje narėje išduoto kredito

---

²⁷ First Council Directive 77/780/EEC of 12 December 1977 on the coordination of the laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions // OJ L 322, 17.12.1977. 3 str. 1 d.

²⁸ Leidimų notifikavimo gairės: Committee of European Banking Supervisors. Guidelines for Passport Notifications. 2009-08-27. <http://www.c-eps.org/getdoc/364b9c1a-c8c4-4e84-8b20-1195707c08f9/CEBS-Passporting-Guidelines.aspx>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.

įstaigai leidimo pripažinimas – logiška taisyklės, pagal kurią pripažįstamos kitos valstybės narės teisės normos, nustatančios reikalavimus kredito įstaigoms, išdava. Dukterinės bendrovės (juridiniu požiūriu dukterinė bendrovė yra atskiras juridinis asmuo, kurio priklausomybę pasireiškia tuo, jog didžiąją dalį šio juridinio asmens akcijų valdo patronuojanti įmonė) steigimo atveju egzistuoja du atskiri juridiniai asmenys, taigi dukterinė įmonė negali pasinaudoti patronuojančios įmonės įgytu leidimu. Tokiu atveju dukterinė įmonė turi gauti leidimą veikti iš tos valstybės narės kompetentingų institucijų, kurioje ketina pradėti savo veiklą²⁹.

Pagal vieningo leidimo principą, sprendimas suteikti leidimą kredito įstaigai vykdyti veiklą, kuris yra galiojantis visoje Europos Sąjungoje, yra išimtinai buveinės valstybės narės kompetentingos institucijos atsakomybė. Kredito įstaiga įgyja teisę vykdyti veiklą nurodytą leidime visoje Bendrijoje, steigdama filialus ar teikdama paslaugas nesisteigdama. Kredito įstaigų veiklos rūšys, išvardytos Direktyvos 2006/48/EB I priede ir patenkančios į šios direktyvos taikymo sritį:

1. indėlių ir kitų grąžintinų lėšų priėmimas;
2. skolinimas, įskaitant inter alia: vartojimo kreditą, hipotekos kreditą, faktoringo operacijas (su atgręžtinio reikalavimo teise arba be jos), komercinių sandorių finansavimą (įskaitant teisės į turtą perėmimą);
3. lizingas (finansinė nuoma);
4. pinigų pervedimo paslaugos;
5. mokėjimo priemonių (pvz., kredito kortelių, kelionių čekių ir banko čekių) išdavimas ir tvarkymas;
6. garantijos ir įsipareigojimai;
7. prekyba savo arba klientų sąskaita:
  - a) pinigų rinkos priemonės (čekiai, vekseliai, indėlio pažymėjimai ir kt.);
  - b) užsienio valiuta;
  - c) finansiniai ateities ir pasirinkimo sandoriai;
  - d) valiutos keitimo ir palūkanų normos priemonės; arba
  - e) perleidžiamieji vertybiniai popieriai.

---

²⁹ Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. European Union law: text and materials. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. P. 791-792.

8. dalyvavimas išleidžiant vertybinius popierius ir su jų išleidimu susijusių paslaugų teikimas;

9. įmonių konsultavimas kapitalo struktūros, verslo strategijos ir su tuo susijusiais klausimais, taip pat su įmonių susijungimais ir pirkimais susijusios paslaugos;

10. finansų maklerio paslaugos;

11. portfelio valdymas ir konsultavimas;

12. vertybinių popierių saugojimas ir tvarkymas;

13. informacijos apie kreditavimą paslaugos;

14. saugojimo saugyklose, seifuose paslaugos.

Kredito įstaigos leidime vykdyti veiklą gali būti įformintos tik veiklos, patenkančios į šį sąrašą. Tačiau atsižvelgiant į finansų rinkų plėtrą, pateikiamas veiklos rūšių sąrašas gali būti išplečiamas arba gali būti pakeičiami sąrašė vartojami terminai. Ši aplinkybė, numatyta pačioje Direktyvoje 2006/48/EB.

Reikalavimus, siekiant gauti leidimą kredito įstaigų veiklai, valstybės narės nusistato pačios, laikydamosi direktyvos nuostatų bei suderinusios tuos reikalavimus su Komisija. Prie kredito įstaigos prašymo išduoti leidimą veiklai privalo būti pridedama veiklos programa, kurioje būtinai turi būti apibūdintos ir planuojamos veiklos rūšys bei struktūrinė kredito įstaigos sandara. Privaloma išpildyti sąlyga yra ir ta, kad kredito įstaigos veiklai veiksmingai vadovauti gali ne mažiau kaip du, pakankamai geros reputacijos ir turintys patirties, kad galėtų eiti tokias pareigas, asmenys.

Kompetentinga valstybės narės institucija neišduoda leidimo kredito įstaigai pradėti vykdyti kredito įstaigų veiklą, jeigu:

- Kredito įstaiga neturi atskirų nuosavų lėšų arba kai jos pradinis kapitalas yra mažesnis nei 5 milijonai eurų (dėl šio reikalavimo Direktyvos 2006/48/EB 9 straipsnio 2 dalis numato išimtis);
- Negauna informacijos apie akcininkų arba narių, kurie gali būti fiziniai ar juridiniai asmenys ir kurie tiesiogiai arba netiesiogiai turi kvalifikuotąsias akcijų paketo dalis, tapatybę ir apie tų dalių dydžius;
- Atsižvelgdama į būtinybę užtikrinti patikimą ir riziką ribojantį kredito įstaigos valdymą, ji nėra patenkinta akcininkų ar narių tinkamumu;

- Kredito įstaiga ir kiti fiziniai ar juridiniai asmenys yra susiję artimais ryšiais, kurie trukdo kompetentingai institucijai veiksmingai vykdyti priežiūros funkcijas;
- Trečiosios šalies įstatymai ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys vieno ar keleto fizinių ar juridinių asmenų, su kuriais kredito įstaiga susijusi artimais ryšiais, veiklą, arba sunkumai, atsirandantys įgyvendinant tuos įstatymus ir kitus teisės aktus, kompetentingai institucijai trukdo veiksmingai vykdyti priežiūros funkcijas.

Kredito įstaiga, norinti steigti filialą kitos valstybės narės teritorijoje, pirmiausiai apie tai praneša savo buveinės valstybės narės kompetentingoms institucijoms, nurodydama tokią informaciją: valstybę narę, kurios teritorijoje norima steigti filialą; veiklos programą, kurioje atsispindėtų numatomos veiklos rūšys bei filialo struktūrinė organizacija; adresą priimančioje valstybėje narėje, kur būtų galima gauti dokumentus ir už filialo valdymą atsakingus asmenis.

Kredito įstaiga, siekianti pasinaudoti laisve teikti paslaugas ir pradėti savo veiklą kitos valstybės narės teritorijoje, kreipiasi su tokiu prašymu į savo buveinės valstybės narės kompetentingas institucijas, nurodydama Direktyvos 2006/48/EB I priede pateiktame sąraše numatytas veiklos rūšis, kuriomis ji ketina užsiimti.

Buveinės valstybės narės ir priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos bendradarbiauja, keičiasi informacija ir vadovaudamosi Direktyvoje 2006/48/EB nurodytomis procedūromis bei terminais, informuoja kredito įstaigą ar filialas gali būti įsteigtas norimoje valstybėje narėje, ar leidžiama teikti paslaugas neįsisteigus kitoje valstybėje narėje.

Reikalavimas kredito įstaigai gauti leidimą vykdyti veiklą viršija paprasčiausią nacionalinės valdžios institucijų poreikį gauti informaciją. Jis yra skirtas tam, kad tos institucijos prireikus galėtų imtis ir vykdyti veiksmingas priemones tos įstaigos atžvilgiu, ir tos priemonės kraštutiniais atvejais gali apimti net atsisakymą išduoti leidimą ar jo panaikinimą.

Apie kiekvieną išduotą leidimą kredito įstaigų veiklai valstybės narės kompetentinga institucija praneša Komisijai. Kredito įstaigos, kuriai išduotas leidimas, pavadinimas įtraukiamas į specialų Komisijos skelbiamą sąrašą Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

Kaip minėta 2.1 poskyryje, abipusio pripažinimo principas kredito įstaigai, turinčiai bet kurios valstybės narės kompetentingos institucijos išduotą leidimą vykdyti veiklą, taikomas be išimčių. Jeigu veikla vykdoma priimančioje valstybėje narėje, kodėl pagrindinę kredito įstaigos priežiūrą atlieka buveinės valstybės narės kompetentinga institucija, išsiaiškinsime kitame poskyryje.

2.4. Buveinės valstybės kontrolės principas

Buveinės valstybės kontrolės principas yra esminis principas kredito įstaigos riziką ribojančios priežiūros vykdyme. Už bankų priežiūrą ir finansinį stabilumą tiesiogiai atsakingos kiekvienos Bendrijos valstybės narės kompetentingos institucijos. Sutartyje numatyta Europos Centrinų bankų sistemos (ECBS), kurią sudaro Europos Centrinis Bankas ir visų ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai, užduotis prisidėti prie to, kad kompetentingos institucijos galėtų sklandžiai vykdyti savo politiką, susijusią su rizikos ribojimu pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansų sistemos stabilumu. Šią užduotį ECBS atlieka trimis būdais. Pirma, ji stebi ir vertina finansinį stabilumą euro zonos ir ES lygiu. Tai papildo finansiniam stabilumui atitinkamose šalyse palaikyti nacionalinių centrinių bankų ir priežiūros institucijų atliekamą stebėjimą ir vertinimą nacionaliniu lygiu. Antra, ECBS teikia konsultacijas dėl norminių ir priežiūros reikalavimų finansų įstaigoms kūrimo ir peržiūrėjimo. Nemažą šios patariamąsios funkcijos dalį atlieka Europos Centrinis Bankas (ECB), dalyvaudamas atitinkamų tarptautinių ir Europos reguliavimo ir priežiūros institucijų, pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komiteto³⁰, Europos bankų komiteto ir Europos bankų priežiūros komiteto, darbe. Trečia, ECB skatina centrinių bankų ir priežiūros institucijų bendradarbiavimą bendros svarbos klausimais (tokių kaip mokėjimo sistemų priežiūra, finansų krizių valdymas). Šią veiklą padeda atlikti Bankų priežiūros komitetas, kuriame susitinka ES centrinių bankų ir priežiūros institucijų specialistai³¹.

Riziką ribojanti priežiūra yra suprantama kaip kompetentingų valstybių narių institucijų veikla, apimanti leidimo pradėti veiklą ir rizikos ribojimo principais pagrįstų taisyklių laikymosi kredito įstaigoms vykdant savo veiklą, kontrolę. Kompetentingos institucijos yra valstybių narių nacionalinės institucijos, įgaliotos prižiūrėti kredito įstaigas.

Buveinės valstybės kontrolės principas reiškia tai, kad kredito įstaigos veiklos priežiūrą vykdo tos valstybės narės kompetentingos institucijos, kurios kredito įstaigai išdavė leidimą verstis tokia veikla, o priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos susilaiko nuo bet kokių priežiūros veiksmų, išskyrus žemiau aptariamąs išimtis. Taigi, atsakomybė už kredito įstaigų

³⁰ Bazelio komitetas įsteigtas 1974 m. Šalys narės yra atstovaujamos komitete savo centrinių bankų. Šis komitetas neturi supranacionalinės bankų priežiūros institucijos statuso, jo išvados neturi teisinės galios. Tačiau jis formuoja rekomendacinio pobūdžio gaires ir siekia geriausios praktikos bankininkystės sektoriuje.

³¹ Europos Centrinio Banko leidinys „Europos Centrinis Bankas. Eurosistema. Europos Centrinų Bankų Sistema.“ 2009. Imprimiere Centrale s. A., Liuksemburgas. P. 30-31. // http://www.ecb.int/pub/pdf/other/escb_lt_weblt.pdf, prisijungimo laikas: 2009-02-10.

veiklos kontrolę tenka valstybėms narėms, išdavusioms jose besisteigiančioms kredito įstaigoms leidimus. Tokia išvada darytina iš Direktyvos 2006/48/EB 40 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad už kredito įstaigos, įsteigusios filialą ar neįsteigus teikiančios paslaugas kitoje valstybėje narėje, vykdomą veiklą, priežiūrą, pagrįstą riziką ribojančiais principais, atsako buveinės valstybės narės kompetentingos institucijos. Kaip matome, buveinės valstybės kontrolės principas taikomas neatsižvelgiant į tai, ar priimančioje valstybėje narėje kredito įstaiga įsteigia filialą ar teikia paslaugas nesinaudodama steigimosi laisve.

Vis dėlto buveinės valstybės kontrolės principas nėra absoliutus. Kredito įstaigų buveinių valstybėms narėms yra žymiai paprasčiau rinkti informaciją apie jose įsteigtas kredito įstaigas ir jų filialus (filialai neturi atskirų nuo visos kredito įstaigos balansų ar pajamų suvestinių, kuriuos galėtų analizuoti priimančios valstybės narės institucijos³²), rinkti informaciją apie kitų valstybių narių rinkų būklę yra daug sudėtingiau. Priimančios valstybės narės privalo turėti galimybę stebėti jose veikiančių filialų veiklą siekdamas užtikrinti savo finansinių sistemų saugumą ir stabilumą. Atsižvelgiant į tai, buveinių valstybių narių atliekamą priežiūros funkciją papildo priimančių valstybių narių priežiūros funkcijos: jos atsakingos už kredito įstaigų filialų likvidumo priežiūrą ir už priemones, susijusias su pinigų politikos įgyvendinimu.

Šio principo taikymas neatima priimančios valstybės narės kompetentingų institucijų teisės imtis priemonių prieš kredito įstaigas, kurios grubiai pažeidžia priimančios valstybės narės teisės aktus (gali būti uždraudžiama nusižengusioms kredito įstaigoms toliau sudarinėti sandorius priimančios valstybės teritorijoje).

Apskritai, valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimas šioje vietoje yra neišvengiamas ir netgi labai skatintinas. Nekalbant apie visų valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą bankininkystės srityje, reikalingą siekiant kuo vieningesnės taikomos praktikos šioje srityje, ypatingai svarbus yra buveinės ir priimančios valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimas. Jos privalo dalintis visa informacija, net ir konfidencialia, susijusia su kredito įstaigomis, vykdančiomis veiklą vienoje ar kitoje valstybėje narėje.

---

³² Eisenbeis R. A., Kaufman G. G. Cross-Border Banking: Challenges for Deposit Insurance and Financial Stability in the European Union // Federal Reserves Bank of Atlanta. Working Papers. 2007, No. 2006-16a. P. 11 // <http://www.frbatlanta.org/frbatlanta/filelegacydocs/wp0615a.pdf>, prisijungimo laikas: 2009-02-10.

Šiame skyriuje aptartais principais grindžiamas EB bankininkystės sektoriaus teisinis reguliavimas vienareikšmiškai papildo EB bankininkystės sektoriaus abipusio pripažinimo teisinį režimą tose vietose, kur neveikia griežta įstatymo norma.

3. KREDITO ĮSTAIGŲ ABIPUSIS PRIPAŽINIMAS EB TEISĖS AKTUOSE

Didžiausia ir ryškiausia apimtimi abipusio pripažinimo teisinis režimas EB bankininkystės sektoriuje įtvirtintas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo. Ši direktyva nustato taisykles dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos bei jų riziką ribojančios priežiūros. Kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo teisinis reguliavimas, įtvirtintas 2001 m. balandžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo, taip pat remiasi abipusio pripažinimo principu.

3.1. Abipusis pripažinimas naudojantis EB steigimosi ir paslaugų teikimo laisvėmis

Steigimo sutarties 43 straipsnis suteikia teisę vienos valstybės narės nacionaliniam subjektui steigti kitos valstybės narės teritorijoje (pirminis įsisteigimas) bei panaikina apribojimus bet kurios valstybės narės nacionaliniam subjektui steigti atstovybes, padalinius ar dukterines įmones kitos valstybės narės teritorijoje (antrinis steigimasis). Pagal Steigimo sutarties 49 straipsnio nuostatas, Bendrijoje uždraudžiami laisvės teikti paslaugas apribojimai, taikomi valstybių narių nacionaliniams subjektams, kurie yra įsisteigę kitoje valstybėje narėje, negu valstybė, kurios subjektu yra asmuo, kuriam tos paslaugos teikiamos. Kredito įstaigos – ne išimtis, jos taip pat gali pasinaudoti Steigimo sutarties straipsniuose numatytais laisvėmis.

Direktyvoje 2006/48/EB pirminis įsisteigimas atskirai neaptariamas, t.y. tiek valstybių narių nacionaliams subjektams, tiek asmenims, nesantiems valstybių narių, kuriose ketinama pradėti vykdyti kredito įstaigos veiklą, subjektams, nustatomi tie patys minimalūs kredito įstaigų veiklos pradžia taikomi reikalavimai, aptariami šio darbo 2.3 poskyryje. Pažymėtina tai, kad Direktyvoje 2006/48/EB suformuluotas reikalavimas, jog kiekviena kredito įstaiga, kuri yra juridinis asmuo ir turi pagal atitinkamos valstybės narės teisę registruotą buveinę, turėtų savo pagrindinę buveinę toje pačioje valstybėje narėje, kur yra jos registruota buveinė, o bet kokia kitokia kredito įstaiga turėtų savo pagrindinę buveinę toje pačioje valstybėje narėje, kurioje jai išdavė leidimą ir kurioje ji realiai vykdo savo veiklą. Tai reiškia, kad kredito įstaigoms yra taikoma *siege reel* doktrina: kredito įstaigų pirminio steigimosi laisvė, kuri galėtų būti įgyvendinama perkeliant centrinę administraciją ir visą veiklą į kitą valstybę narę, išlaikant kredito įstaigos teisinį

subjektiškumą pirmojoje valstybėje narėje, yra eliminuojama. *Siege reel* principas sumažina galimybes išvengti suinteresuotos valstybės narės nacionalinių įstatymų taikymo, nes įmonei taikomi įstatymai tos valstybės narės, kurioje yra įmonės centrinė administracija ir kurioje ji yra įregistruota. Kadangi Direktyva 2006/48/EB remiasi abipusio pripažinimo, buveinės valstybės kontrolės ir vieningos licencijos principais, inkorporacijos doktrinos taikymas kredito įstaigų steigimuisi būtų sunkiai įmanomas vien dėl to, kad nebūtų įmanoma užtikrinti efektyvios tokių įmonių priežiūros.

Kredito įstaigų antrinio steigimosi teisė ir laisvė teikti paslaugas užtikrintos Direktyvos 2006/48/EB 23 straipsnyje. Minėtos direktyvos I priede išvardytomis veiklos rūšimis steigti filialus (filialas – tai veiklos vieta, kuri sudaro juridškai priklausomą kredito įstaigos dalį ir kuri tiesiogiai atlieka visas ar tam tikras kredito įstaigoms būdingas operacijas) arba teikti paslaugas valstybių narių teritorijose gali kiekviena kredito įstaiga, kuriai leidimą veiklai išdavė ir kurią prižiūri kitos valstybės narės kompetentingos institucijos, jeigu tokia veikla yra numatyta leidime. Atkreiptinas dėmesys, kad ši nuostata taikoma tik filialų steigimui, bet nėra taikoma kitai antrinio steigimosi formai – dukterinių įmonių steigimui. Sistemaiškai aiškinant direktyvos nuostatas darytina išvada, kad dukterinių įmonių steigimui taikomi bendrieji reikalavimai, skirti kredito įstaigų veiklos pradėjimui.

3.2. Abipusio pripažinimo ribos kredito įstaigų veikloje

Valstybių narių taisyklės, nustatančios sąlygas teikiamoms finansinėms paslaugoms ir jų teikimo būdai (profesinio elgesio taisyklės), skyrėsi, todėl nebuvo galimybės jas suvienodinti, kredito įstaigoms, teikiančioms finansines paslaugas ne buveinės valstybės narės teritorijoje, taikomos priimančios valstybės narės taisyklės, paremtos visuotinės gerovės sąlyga. Tokia nuostata yra įtvirtinta Direktyvos 2006/48/EB 26 straipsnyje: „...iki kredito įstaigos filialui pradėdant savo veiklą priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos pasirengia kredito įstaigos priežiūrai...ir prireikus nurodo, kokių sąlygų visuotinės gerovės labai būtina laikytis norint priimančioje valstybėje narėje užsiimti tokia veikla“.

Europos Bendrijos bankininkystės sektoriui taikomas abipusio pripažinimo režimas skiria kredito įstaigų veiklą reguliuojančias taisykles į dvi grupes³³: leidimo pradėti veiklą ir rizikos ribojimo principais pagrįstos taisyklės (angl. k. *prudential rules*) ir profesinio elgesio taisyklės (angl. k. *conduct rules*). Toks EB bankininkystės sektoriaus normų skyrimas gali būti aiškinamas dabartinio teisinio režimo sukūrimo kontekste. Viena vertus, valstybės narės siekė išsaugoti jose galiojusius kredito įstaigoms taikytus teisinius režimus, kuriuos sudarė nacionalinės normų grupės, saugojusios vartotojų interesus bei normų grupės, reguliavusios rizikos ribojimo principais pagrįstą kredito įstaigų priežiūrą. Toji priežiūra užtikrino valstybių narių finansinių paslaugų sektorių saugumą ir stabilumą. Vertinant tai, koks svarbus valstybėms narėms jų finansinių paslaugų sektorių sklandus veikimas ir tai, kad nebuvo aišku kaip veiks Komisijos siūlomas visiškai naujas režimas, nestebina, kad valstybės narės nenoriai sutiko leisti Bendrijos priemonėmis reguliuoti jų bankininkystės sektoriuose nustatytas politikos kryptis. Tačiau kita vertus, valstybės narės Romos sutartimi buvo įsipareigojusios sukurti bendrą rinką ir perdavusios dalį savo suverenių teisinio reguliavimo galių Bendrijai, todėl „privalėjo atsižvelgti į *Cassis de Dijon* bylos sprendimą ir į 1985 m. Komisijos Baltojoje knygoje pateiktą vieningos finansinių paslaugų rinkos koncepciją“³⁴.

Kaip minėta, Komisijos Baltojoje knygoje pateikta vieningos finansinių paslaugų rinkos koncepcija rėmėsi *Cassis de Dijon* bylos sprendime suformuluota taisykle: kiekviena valstybė narė turėtų pripažinti valstybės narės, kurioje kredito įstaigai išduotas leidimas veikti, įstatymus ir juos taikyti, nesvarbu kurioje valstybėje narėje kredito įstaiga teiktų paslaugas. Būtina pažymėti, kad kartu buvo nustatyta išlyga, pagal kurią, nesant Bendrijos priemonių, suvienodinančių valstybių narių įstatymus tam tikrose srityse, abipusiu pripažinimu galima nesivadovauti. Tokiu atveju kredito įstaigai būtų taikomi priimančios valstybės narės įstatymai, o ne buveinės valstybės narės, kuri išdavė leidimą veiklai. Tačiau visų pirma toks priimančios valstybės narės įstatymų taikymas kredito įstaigai, gavusiai leidimą veiklai kitoje valstybėje narėje, turi būti pagrįstas visuotinės gerovės sąlyga.

Tam, kad būtų sukurtas veiksmingas abipusio pripažinimo teisinis režimas, Bendrijos institucijoms reikėjo išanalizuoti ir įvertinti kiekvienoje valstybėje narėje veikusius finansinių paslaugų sektorių teisinius režimus ir nustatyti, ar tuose režimuose egzistavo bei kokia apimtimi egzistavo prielaidos bendrai finansinių paslaugų rinkai kurti, t.y. reikėjo rasti panašių valstybėse

---

³³ Corcoran A.M. Hart T.L. *The Regulation of Cross-Border Financial Services...*// Ten pat, P. 247; Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. *European Union law...*// Ten pat, P. 793.

³⁴ Corcoran A.M. Hart T.L. *The Regulation of Cross-Border Financial Services...*// Ten pat, P. 247.

narėse taikomų teisinių priemonių, skirtų finansinių paslaugų sektoriams reguliuoti, kurių pagrindu galėtų būti atliekamas minimalių standartų nustatymas Bendrijos mastu – finansinių paslaugų sektorių teisinio reguliavimo suvienodinimas valstybėse narėse³⁵. Priklausomai nuo analizės rezultatų, buvo galima tikėtis dviejų galimų režimo variacijų: 1) valstybių narių finansinių paslaugų sektorių teisiniuose režimuose esančios panašios reguliavimo priemonės laikomos abipusiai pripažįstamomis, todėl priimančioje valstybėje narėje veikiančiai kredito įstaigai, įsteigta pagal kitos valstybės narės įstatymus, pakanka taikyti vienos buveinės valstybės narės įstatymus; 2) valstybių narių finansinių paslaugų sektorių teisiniuose režimuose panašių reguliavimo priemonių nesant, kitoje valstybėje narėje įsteigta kredito įstaigai taikomos priimančios valstybės narės taisyklės, paremtos visuotinės gerovės sąlyga.

1989 metų Antrojoje bankų direktyvoje buvo suformuluotas iš abiejų aukščiau minėtų elementų susidedantis teisinis režimas. Kredito įstaigai, teikiančiai paslaugas priimančioje valstybėje narėje, taikomi tie kredito įstaigos buveinės valstybės narės įstatymai, kuriuose įtvirtintos rizikos ribojimo principais pagrįstos taisyklės³⁶. Viena vertus, valstybėms narėms šioje srityje pavyko pasiekti susitarimą – rasti savo finansinių paslaugų teisiniuose režimuose panašių reguliavimo priemonių, kurių pagrindu buvo galima sukurti minimaliais standartais pagrįstą rizikos ribojimo priemonės nustatančių taisyklių sistemą, kurią kiekviena valstybė narė turėjo perkelti į savo nacionalinę teisę. Kita vertus, valstybių narių taisyklės, nustatančios sąlygas teikiamoms finansinėms paslaugoms ir jų teikimo būdai (profesinio elgesio taisyklės) labai skyrėsi³⁷, todėl nebuvo galimybės jas suvienodinti, kredito įstaigoms, teikiančioms paslaugas ne buveinės valstybėje narėje, taikomos priimančios valstybės narės taisyklės, paremtos visuotinės gerovės sąlyga³⁸. Toks Bendrijos bankininkystės sektoriui taikomų taisyklių skyrimas išlaikytas ir priėmus vėlesnes šį sektorių reguliuojančias direktyvas – Direktyvą 2000/12/EB bei ją pakeitusią Direktyvą 2006/48/EB.

Kaip matome, priimančios valstybės narės kompetentingų institucijų siekiui vykdyti priežiūrą kredito įstaigos, leidimą vykdyti veiklą gavusios kitoje valstybėje narėje, būtina sąlyga

---

³⁵ Ten pat.

³⁶ Second Council Directive 89/646/EEC of 15 December 1989 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions and amending Directive 77/780/EEC. 18 str. 1 d.

³⁷ Avgouleas E. The Harmonisation of Rules of Conduct in EU Financial Markets: Economic Analysis, Subsidiarity and Investor Protection // European Law Journal. 2000. Vol. 6, No. 1, P. 76 // <http://www.blackwellsynergy.com/doi/abs/10.1111/1468-0386.00096?prevSearch=allfield%3A%28banking%29>; prisijungimo laikas: 2009-06-27.

³⁸ Corcoran A.M. Hart T.L. The Regulation of Cross-Border Financial Services...// Ten pat, P. 248.

yra visuotinė gerovė. Visuotinės gerovės sąvoka Direktyvoje 2006/48/EB nėra apibrėžta. Priklausomai nuo kiekvienos valstybės narės teisės tradicijų ir politikos tikslų, visuotinės gerovės apimtis jose gali labai skirtis, ji priklauso nuo kiekvienos valstybės narės individualaus vertinimo. Kaip ir abipusio pripažinimo principo, visuotinės gerovės sąlygos koncepcija į EB bankininkystės sektoriaus teisinio reguliavimo režimą buvo perkelta iš Teisingumo Teismo praktikos. Savo byloje *Van Wesemael* jis teigė: „atsižvelgiant į tam tikrų paslaugų specifiką, ...specialūs reikalavimai asmenims, teikiantiems paslaugas, negali būti laikomi prieštaraujanciais Sutarčiai, kai jų tikslas yra profesinių taisyklių taikymas, pateisintas visuotine gerove...“³⁹. Teisingumo Teismas savo bylose taip pat tiksliai nėra apibrėžęs visuotinės gerovės sąvokos, nenorėdamas griežtai jos įrėminti. Tokiu būdu nacionalinio valstybės narės finansų sektoriaus geros reputacijos apsauga tampa įmanoma valstybei narei taikant visuotinės gerovės pateisinimą.

Teisingumo Teismas Savo sprendimu *Gebhard* byloje teigė: „Nacionalinės priemonės, kurios gali trukdyti naudotis pagal Sutartį garantuotomis pagrindinėmis laisvėmis arba dėl kurių jų įgyvendinimas tampa mažiau patrauklus, privalo tenkinti šias sąlygas:

- nacionalinės priemonės privalo būti nediskriminuojančios;
- būti pagrįstos privalomais bendrojo intereso pagrindais;
- tinkamos užtikrinti, kad jomis siekiamas tikslas bus pasiektas;
- neviršyti to, kas būtina pasiekti tikslą⁴⁰;
- priemonės gali būti taikomos tik esant aplinkybėms, kad Bendrija šios srities taisyklių nėra harmonizavusi⁴¹ ir kad
- interesas, saugomas priimančios valstybės narės, nėra saugomas buveinės valstybės narės taisyklių⁴².

Taigi, priimančioji valstybė narė taiko kredito įstaigai nacionalinę priemonę tik tokią ir tik tokiomis sąlygomis, kurios atitinka prieš tai minėtus šešis kriterijus – atliekamas visuotinės gerovės sąlygos pateisinimo testas.

Atsižvelgiant į tai, kad bankininkystės sektoriaus stabilus veikimas pripažintinas gyvybiškai svarbia kiekvienos valstybės narės politikos dalimi, ir tai, kad taisyklės, grindžiamos

---

³⁹ Sujungtos bylos 110 ir 111/78 *Van Wesemael* [1979] ECR 35, sprendimo 28 punktas.

⁴⁰ Byla C-55/94 *Gebhard* [1995] ECR I-4165, sprendimo 39 punkto 6 dalis.

⁴¹ Byla C-353/89 *Mediawet* [1991] ECR I-4069, sprendimo 16 punktas.

⁴² Byla C-76/90 *Säger v. Dennemeyer* [1991] ECR I-4221, sprendimo 15 punktas; Byla *Reisebüro Broede v. Gerd Sandker* [1996] ECR I-6511, sprendimo 28 punktas.

visuotinė gerove, antrinio steigimosi atveju, kaip minėta, patenkintų proporcingumo bei kitus kriterijus, darytina išvada, jog kitose valstybėse narėse leidimus veiklai gavusios kredito įstaigos paprasčiausiai sutinka su joms keliamais reikalavimais priimančiose valstybėse narėse, dėl kurių pagrįstumo tyrimo dažnai neverta eikvoti turimų išteklių, išskyrus atvejus, kuomet taisyklės būtų akivaizdžiai nepagrįstos. Tačiau, kaip teigia D. Chalmers, tokio atvejo dar nepasitaikė⁴³.

Teisingumo Teismo *Alpine Investments*⁴⁴ bylos sprendime pripažinta visuotinės gerovės sąlygos taikymo galimybė įmonės buveinės valstybės narės paslaugų teikimo laisvę ribojančioms taisyklėms pagrįsti. Taipogi pažymėta, kad valstybė narė negali remtis kitos valstybės narės paslaugų gavėjų apsauga, kadangi tokių interesų gynimas – tik kitos valstybės narės reikalas, tokiu būdu nustatydamas buveinės valstybės narės ribojančių paslaugų teikimo laisvę taisyklių pateisinimo ribas.

Svarbu paminėti ir trečiųjų valstybių narių bendrovių teisių teikti paslaugas apibrėžtumą Europos Bendrijoje. Teisingumo Teismas byloje *Fidium Finanz AG prieš Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht*⁴⁵, pagal Šveicarijos teisę įsteigtai bendrovei *Fidium Finanz AG*, turinčiai savo buveinę ir pagrindinę administraciją Šveicarijoje, Vokietijos *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* (Federalinė finansinių paslaugų priežiūros institucija, toliau – *Bundesanstalt*) nusprendė uždrausti komercinį kreditų teikimą Vokietijoje įsikūrusiems klientams, motyvuojant tuo, kad ji neturi Vokietijos teisės aktų reikalaujamo leidimo. Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės taisyklės, pagal kurias trečiojoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė gali jos teritorijoje verstis kredito teikimu komerciniu pagrindu tik gavusi išankstinį leidimą ir pagal kurias toks leidimas nesuteikiamas, jei tokia bendrovė šioje teritorijoje neturi savo pagrindinės buveinės ar filialo, pirmiausia daro poveikį laisvam paslaugų teikimui Steigimo sutarties 49 ir paskesnių straipsnių prasme. Teismas nusprendė, kad trečiojoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė negali remtis šiomis nuostatomis⁴⁶.

Valstybių narių santykiuose su trečiosiomis šalimis paprastai atsižvelgiama ir į subjektyvius aspektus, tokius kaip kredito įstaigų siekimas naudoti, išvengiant griežtesnių ar nepalankesnių reikalavimų. Tačiau siekiant padidinti rinkos dalyvių veiklos aktyvumą ir efektyvumą Bendrijos mastu, mūsų nuomone, būtų veiksminga harmonizuoti profesinio elgesio

⁴³ Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. *European Union law: text and materials*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. P. 795.

⁴⁴ Byla C-384/93 *Alpine Investments BV* [1995] ECR I-1141.

⁴⁵ Byla C-452/04 *Fidium Finanz AG v. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [2006] ECR I-09521.

⁴⁶ Ten pat, sprendimo 50 punktas.

taisykles. Tai būtų didelis žingsnis į priekį baigiant kurti bendrąją finansinių paslaugų rinką, o naudos atneštų ne tik rinkos dalyviams, bet ir vartotojams.

3.3. Abipusio pripažinimo ribos reorganizuojant ir likviduojant kredito įstaigas

Kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo teisinis reguliavimas įtvirtintas atskiroje 2001 m. balandžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo (toliau – Direktyva 2001/24/EB), kurios pagrindinis tikslas buvo pateikti teisinį pagrindą probleminių situacijų, kai kredito įstaigos, turinčios filialų kitose valstybėse narėse, patiria sunkumų ir šioms kredito įstaigoms reikia taikyti reorganizavimo priemones ar pradėti likvidavimo procedūras, sprendimui⁴⁷. Kaip jau minėta anksčiau, EB bankininkystės sektoriaus sistema yra pagrįsta abipusio pripažinimo teisiniu režimu, kuris šiuo atveju reiškia, kad kredito įstaiga ir visi veikiantys jos filialai kitose valstybėse narėse kartu sudaro vieną subjektą, kurį prižiūri buveinės valstybės narės, išdavusios leidimą veiklai, kompetentingos institucijos. Direktyvos 2001/24/EB leidėjai, atsižvelgdami į jau įtvirtinto EB bankininkystės sektoriaus teisinio režimo privalumus ir tai, jog valstybių narių numatytos reorganizavimo priemonės ar likvidavimo procedūros smarkiai skyrėsi, o jų harmonizavimas būtų buvęs tuo metu praktiškai neįmanomas, kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo teisiniam reguliavimui pritaikė pagrindinius EB bankininkystės sektoriaus teisinio reguliavimo principus, aptartus šio darbo 2 skyriuje. Reorganizavimo priemonių ir likvidavimo procedūrų abipusio pripažinimo taikymo būtinumą padidino ir tai, kad 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų nustatė kredito įstaigų ir jų filialų privalomo dalyvavimo savo buveinės valstybės narės garantijų sistemoje principą. Savaimė suprantama, juk nelogiška būtų situacija, kai kredito įstaigai susidūrus su mokumo problema šios filialui būtų taikomos kredito įstaigos buveinės valstybės narės indėlių garantijos, o reorganizavimo priemonės būtų taikomos ar likvidavimo procedūra vykdoma laikantis priimančios valstybės narės teisės normų.

Direktyva 2001/24/EB taipogi įtvirtina kredito įstaigų reorganizavimo priemonėms ir likvidavimo procedūrai taikomus universalumo bei kreditorių lygybės principus. Universalumo

---

⁴⁷ Campbell A. Issues in Cross-Border Bank Insolvency: The European Community Directive on the Reorganization and Winding-up of Credit Institutions. P. 12 // <https://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/campb.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-06-12.

principas reiškia, kad kredito įstaiga ir jai priklausantys filialai laikytini vienu subjektu, kuriam yra taikomos vieningos reorganizavimo priemonės ar vieninga likvidavimo procedūra. Toks požiūris puikiai dera su kreditorių lygybės *pari passu* principu – vieningas kredito institucijos ir jos filialų traktavimas bei vieningų procedūrų taikymas tiesiogiai padeda užtikrinti vienodą visų kreditorių, nesvarbu kurių valstybių narių jurisdikcijoje jie reziduotų, apsaugą⁴⁸.

Ši direktyva užtikrina sklandų kredito įstaigų reorganizavimą ir likvidavimą Bendrijoje, buveinės valstybės narės administracinių, teisminių ir priežiūros institucijų išimtinę teisę nuspręsti taikyti ir vykdyti reorganizavimo priemones ir likvidavimo procedūras pagal toje valstybėje narėje galiojančius įstatymus ir teisminę praktiką, kreditorių, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje, ne buveinės, valstybėje narėje, teisių apsaugą, vienodas kreditorių teises ir galimybes, buveinės ir priimančios valstybių narių administracinių, teisminių ir priežiūros institucijų bendradarbiavimą reorganizuojant ar likviduojant kredito įstaigas.

Taigi, reorganizavimo priemonių ar likvidavimo procedūrų inicijavimas tenka buveinės valstybės narės jurisdikcijai, o priimančios valstybės narės yra tik informuojamos apie tai. Nors reorganizavimo priemonių ir likvidavimo procedūrų prireikia retai, Direktyvos 2001/24/EB paskirtis yra garantuoti vartotojų apsaugą tokiais atvejais.

Toks reglamentavimas Bendrijos mastu kredito įstaigų reorganizavimo ar likvidavimo atvejais prisideda prie vieningos finansų rinkų tolesnės integracijos ir jos konkurencingumo didinimo, skatina prekybos finansinėmis paslaugomis plėtrą.

---

⁴⁸ Ten pat, P. 5.

4. ABIPUSIO PRIPAŽINIMO TEISINIO REŽIMO PROBLEMATIKA LIETUVOJE

Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija nagrinėjamos temos atžvilgiu yra Lietuvos bankas⁴⁹. Lietuvos banko vykdomos kredito įstaigų priežiūros tikslas - stebėti ar kredito įstaigos vykdo įstatymų ir Lietuvos banko teisės aktų nustatytus, bei Tarptautinių apskaitos standartų ir Bazelio komiteto sprendimų rekomenduojamus saugios ir patikimos bankininkystės standartus.

Lietuvos Respublikos bankų įstatymas⁵⁰ (toliau – Įstatymas) yra pats svarbiausias teisės aktas kredito įstaigų veikloje. Jis įgyvendina didžiąją dalį ES direktyvų, reglamentuojančių kredito įstaigų įsisteigimą, laisvę teikti paslaugas, veiklą, kredito įstaigų reorganizavimą ir likvidavimą. Įstatyme nustatyti bankų veiklos riziką ribojantys normatyvai: kapitalo pakankamumo, likvidumo, maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais, maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui ir didelių paskolų normatyvai, kuriuos privalo vykdyti visi Lietuvos komerciniai bankai. Lietuvos bankas gali teisės aktais nustatyti kitus normatyvus, tačiau jie negali prieštarauti Bazelio bankų priežiūros komiteto rekomendacijoms ir Europos Sąjungos direktyvoms.

Šiuo metu Lietuvos Respublikoje veikia⁵¹:

- 9 komerciniai bankai, kurių buveinės valstybė yra Lietuvos Respublika ir jų priežiūrą atlieka Lietuvos bankas;
- 5 užsienio bankų atstovybės, kurias prižiūri Lietuvos bankas;
- 8 užsienio bankų filialai, taip pat prižiūrimi Lietuvos banko;
- 249 ES bankai, neįsteigę filialo, kurių priežiūras atlieka jų buveinių valstybių narių kompetentingos institucijos;
- 1 ES licencijuoto užsienio banko kontroliuojamos finansų įmonės Lietuvos Respublikoje įsisteigęs filialą, kurio priežiūrą taip pat atlieka buveinės valstybės narės kompetentinga institucija;

⁴⁹ 1994 m. gruodžio 1 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 (Žin., 1994, Nr. 99-1957) 7 ir 8 straipsniai.

⁵⁰ 2004 m. kovo 30 d. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas Nr. IX-2085 (Žin., 2004, Nr. 54-1832).

⁵¹ <http://www.lb.lt/Banks/default.asp>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.

- 3 ES licencijuotų užsienio bankų kontroliuojamos finansų įmonės, neįsteigusios Lietuvos Respublikoje filialo, kurias prižiūri buveinių valstybių narių kompetentingos institucijos.

Europos Bendrijos valstybėse narėse licencijuotų užsienio kredito įstaigų Lietuvos Respublikoje įsteigtų filialų priežiūrą atlieka EB valstybės narės, kurios jurisdikcijai priklauso užsienio kredito įstaiga, priežiūros institucija, tačiau tai neriboja Lietuvos priežiūros institucijos teisės atlikti jų priežiūrą, atsižvelgiant į EB direktyvų nuostatas ir Lietuvos Respublikos teisės aktus.

Lietuvos bankas atsakingas už likvidumo normatyvo vykdymo priežiūrą, stebi šių filialų indėlių koncentraciją, analizuoja finansinius rodiklius, turto ir išipareigojimų pokyčius, pajamas ir sąnaudas, vidaus kontrolės mechanizmus. Siekiant įsitikinti Lietuvos bankui pateiktos informacijos apie šių filialų veiklą mūsų valstybėje teisingumu, yra atliekami patikrinimai, kurių metu tikrinama aukščiau išvardinta informacija, o EB valstybės narės priežiūros institucijos prašymu gali būti tikrinama ir kita informacija.

2008 metais pradėtos taikyti naujųjų kapitalo pakankamumo direktyvų⁵² nuostatos skaičiuojant bankų veiklos riziką ribojančius normatyvus. Tuo tikslu, vadovaudamiesi naujais reikalavimais, bankai apskaičiavo ne tik reguliuojamo kapitalo poreikį, bet ir įvertino vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesą: iš naujo įvertino patiriamą riziką ir apskaičiavo vidaus kapitalo poreikį. Lietuvos bankas savo ruožtu vykdė bankų priežiūrinį tikrinimą ir vertino procesą, tikrino, ar jie užtikrina rizikos valdymą ir ar turi pakankamai kapitalo jai padengti. Kiekvienas bankas buvo vertinamas individualiai, kai kuriems iš jų nustatytas papildomo kapitalo poreikis. Kadangi naujos kapitalo pakankamumo direktyvos sudaro sąlygas bankams taikyti naujus rizikos vertinimo metodus, 2008 metais Lietuvos bankas tęsė darbus dėl vieno iš bankų vidaus reitingais pagrįsto kredito rizikos vertinimo (IRB) metodo pripažinimo: jo atstovai dalyvavo susitikimuose su Švedijos, Estijos ir Latvijos priežiūros institucijų bei paraišką teikiančios banko grupės atstovais ir aptarė šalių pozicijas dėl IRB metodui keliamų reikalavimų ir teiktinų dokumentų. Vėliau, bankui pateikus paraišką dėl leidimo taikyti IRB metodą, buvo patikrinti dokumentai,

---

⁵² 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo bei 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/49/EB dėl investicinių įmonių ir kredito įstaigų kapitalo pakankamumo.

atliktas tikslinis banko inspektavimas ir pateikti pasiūlymai, kaip tobulinti pasirengimą taikyti šį metodą⁵³.

Igyvendinamos bankų priežiūros priemonės finansų rinkai stabilizuoti pirmiausia skirtos finansinių krizių prevencijai. Atsižvelgdamas į situaciją tarptautinėse rinkose ir ypač į situaciją tose valstybėse, kuriose veikia patronuojantieji⁵⁴ bankai, Lietuvos bankas ėmėsi papildomų priežiūrinių priemonių stebėti ir kontroliuoti situaciją (ypač likvidumo) šalies bankų sektoriuje. Tuo tikslu iš bankų renkama kasdienė informacija apie turto ir įsipareigojimų struktūros pokyčius. Pastebėjus didesnius pasikeitimus turto arba įsipareigojimų struktūroje, bankai prašomi paaiškinti jų priežastis ir numatyti priemones, kurių bus imamasi galimai likvidumo rizikai padengti. Darytina išvada, kad visgi minimalūs svertai kontroliuojant savo finansų rinkas priimančioms valstybėms narėms yra suteikti.

Lietuvos banke organizuojami nuolatiniai individualūs susitikimai su visų mūsų valstybėje veikiančių bankų vadovais. Jų metu aptariamos ryškėjančios problemos ir siekiama išsiaiškinti bankams kylančias grėsmes bei aptarti galimas Lietuvos banko pagalbos priemones ir kitus veiksmus. 2008 metų pabaigoje Lietuvos bankas raštu paragino bankus laikytis konservatyvesnio kredito rizikos valdymo ir paprašė, teikiant pasiūlymus akcininkų susirinkimams dėl 2008 metų pelno skirstymo, neskirti pelno akcininkų dividendams mokėti, bet palikti jį bankuose kapitalo bazei stiprinti. Reikėtų pažymėti, kad toks elgesys pasaulyje šiuo metu yra tendencingas, tačiau tai aptarsime kitame skyriuje.

Lietuvos banko valdyba patvirtino teisės aktus dėl papildomų reikalavimų stiprinant vidaus kontrolės ir rizikos valdymo procesus bankuose bei kitose kredito įstaigose. Ypatingas dėmesys skiriamas kredito ir likvidumo rizikai valdyti. Šiuo dokumentu bankai įpareigoti iš naujo įvertinti rizikos valdymo procesus, peržiūrėti taikomus limitus ir kt. Siekiant patikslinti vidaus audito komiteto funkcijas nustatant komiteto formavimo tvarką ir jo santykį su išorės auditu, buvo papildytos ir Lietuvos banko valdybos patvirtintos Banko vidaus audito organizavimo bendrosios nuostatos.

Stengiantis kuo išsamiau informuoti visuomenę apie kredito įstaigų veiklą ir sumažinti bankams priežiūrinę naštą, buvo priimta keletas teisės aktų, reglamentuojančių kredito įstaigų

---

⁵³ Lietuvos Banko metų ataskaita. 2008. P. 50 // [Lietuvos banko dalyvavimas Europos centrinių bankų sistemoje ir tarptautinis bendradarbiavimas 2008 m.](#); prisijungimo laikas: 2009-09-26.

⁵⁴ Patronuojantis bankas – tai Lietuvos banko licenziją turintis bankas, kontroliuojantis kitas kredito įstaigas, finansų įmones ir kitas įmones.

apskaitos ir atskaitomybės klausimus. Patobulintas informacijos, susijusios su kredito įstaigų priežiūra, viešo atskleidimo mechanizmas, patikslinti pačių kredito įstaigų skelbiamai informacijai keliami reikalavimai: bankai įpareigoti plačiau informuoti apie įdiegtus rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesus bei rizikos, darančios reikšmingą įtaką bankų finansinei būklei ir veiklos rezultatams, įvertinimą. Be to, peržiūrėtas informacijos srautas ir pakeistas kai kurių duomenų pateikimo periodiškumas, tačiau paliktas reikalavimas visą finansinę atskaitomybę pateikti kartą per metus⁵⁵.

Atsižvelgiant į kai kurių Tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų pakeitimus, patikslintos Finansinių ataskaitų konsolidavimo ir finansinės grupės jungtinės (konsoliduotos) priežiūros taisyklėse nustatytos sąlygos, kurioms esant finansinės ataskaitos gali būti nekonsoliduojamos ir jungtinė (konsoliduota) priežiūra nevykdoma. Siekiant užtikrinti įmonių valdymo ir priežiūros organų (stebėtojų tarybos) narių kolektyvinę atsakomybę už finansinių ataskaitų sudarymą ir skelbimą bei suderinti kredito įstaigų veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, papildyti ir patvirtinti Kredito įstaigų finansinės apskaitos tvarkymo ir atskaitomybės rengimo politikos pagrindiniai principai.

Dabartinė pasaulinė finansų krizė, apie kurią plačiau - kitame šio darbo skyriuje, įvardijama kaip retai pasitaikanti situacija, kai finansinio turto vertei labai daug įtakos turi ir panika rinkose. Atsižvelgdama į tai, Europos Komisija priėmė reglamentą, kuriuo patvirtino Tarptautinių apskaitos standartų valdybos padarytus 39 Tarptautinio apskaitos standarto ir 7 Tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto pakeitimus dėl finansinio turto pergrupavimo ir informacijos apie tokį pergrupavimą atskleidimo. Atitinkamai Lietuvos banko valdyba leido kredito įstaigoms pakeisti apskaitos politiką. Leidus šį turtą pergrupuoti, siekiama išvengti nepagrįstų pelno (nuostolio) svyravimų, o realus vertės sumažėjimas finansiniais metais buvo nustatomas atliekant nuvertėjimo testą.

Direktyva 2006/48/EB, kaip jau buvo užsiminta 2.4 poskyryje, suteikia valstybėms narėms galimybę taikyti abipusio pripažinimo principą atitinkamais klausimais. Suteikia galimybę, reiškia leidžia pasirinkti taikyti abipusio pripažinimo principą konkrečioms atvejams arba jo netaikyti. Panagrinėsime šiuos atvejus atskirai ir pamatysime, kokios pozicijos atitinkamais klausimais laikosi Lietuvos Respublika. Valstybių narių kompetentingos institucijos turi galimybę pripažinti

---

⁵⁵ Lietuvos Banko metų ataskaita. 2008. // Ten pat, P. 51.

ECAI⁵⁶ bet kurioje kitoje valstybėje narėje pripažintą kaip atitinkančia reikalavimus, pačios neatlikdamos savo įvertinimo (ECAI pripažinimo procesas)⁵⁷. Vienos valstybės narės kompetentingoms institucijoms priėmus sprendimą - kokiems kredito kokybės žingsniams priskirti reikalavimus atitinkančios ECAI atitinkamus kredito rizikos vertinimus, kitų valstybių narių kompetentingos institucijos gali pripažinti tą sprendimą, pačios nevykdydamos sprendimo priėmimo proceso⁵⁸. Valstybės narės gali leisti nuosavybės vertybinių popierių pozicijas vertinti standartizuotu metodu, kai jas buvo leista tokiu metodu vertinti kitose valstybėse narėse⁵⁹. Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau priėmė sprendimą dėl reikalavimus atitinkančios ECAI kredito rizikos vertinimo, kitų valstybių narių kompetentingos institucijos gali pripažinti tą sprendimą, pačios nevykdydamos sprendimo priėmimo proceso⁶⁰. Taigi, valstybės narės gali pasirinkti kokios pozicijos jų kompetentingos institucijos laikysis – taikyti ar ne. Lietuvos banko pozicija šiais išvardytais atvejais yra taikyti abipusio pripažinimo principą⁶¹.

Tačiau Lietuvos bankas pasirinko netaikyti abipusio pripažinimo principo pereinamojo laikotarpio nuostatose, taikant standartizuotą metodą⁶² ir vidaus reitingais pagrįstą metodą⁶³. Netaikyti nuspręsta ir pozicijų, užtikrintų gyvenamosios paskirties nekilnojamoju turtu, tam tikros vertinimo sąlygos atsisakyme⁶⁴, rizikos koeficiento priskyrimui pozicijoms, užtikrintoms komercinės paskirties nekilnojamoju turtu⁶⁵.

Direktyva 2006/48/EB suteikia galimybę valstybėms narėms pasirinkti taikyti abipusio pripažinimo principą trečiosios šalies kolektyvinio investavimo subjekto tinkamumui vertinti, t.y. pripažinti kitos valstybės narės sprendimą be savo vertinimo. Pažymėtina tai, jog Lietuva ir šioje

---

⁵⁶ Kredito kokybę galima nustatyti remiantis išorinės kredito rizikos vertinimo institucijų (ECAI) suteiktais kredito rizikos vertinimais, vadovaujantis Direktyvos 2006/48/EB 81-83 straipsnių nuostatomis arba eksporto kredito agentūrų suteiktais kredito rizikos vertinimais, kaip nurodyta minėtos direktyvos VI priedo 1 dalyje. Kompetentingos institucijos pripažįsta ECAI atitinkančia reikalavimus tik tuomet, jei jos mano, kad šios institucijos vertinimo metodika atitinka objektyvumo, nepriklausomumo, nuolatinės peržiūros ir skaidrumo reikalavimus ir kad gaunami kredito rizikos vertinimai atitinka patikimumo ir skaidrumo reikalavimus. Kompetentingos institucijos viešai skelbia ECAI pripažinimo proceso išaiškinimą ir atitinkančių reikalavimus ECAI sąrašą.

⁵⁷ Direktyvos 2006/48/EB 81 straipsnio 3 pastraipa.

⁵⁸ Ten pat, 82 straipsnio 2 pastraipa ir 98 straipsnio 2 pastraipa.

⁵⁹ Ten pat, 89 straipsnio 1 pastraipa.

⁶⁰ Ten pat, 98 straipsnio 2 pastraipa.

⁶¹ Lietuvos bankas. Abipusio pripažinimo principo taikymas. // <http://www.lb.lt/lt/istaigos/disclosure2.htm>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.

⁶² Direktyvos 2006/48/EB 154 straipsnio 1 pastraipa.

⁶³ Ten pat, 154 straipsnio 7 pastraipa.

⁶⁴ Ten pat, VI priedo 1 dalies 50 pastraipa.

⁶⁵ Ten pat, VI priedo 1 dalies 57 pastraipa.

vietoje netaiko abipusio pripažinimo principo ir tokiu atveju atlieka trečiosios šalies kolektyvinio investavimo subjekto savo vertinimą.

2009 m. rugsėjo 23 d. Komisijos užsakymu parengta Kapitalo reikalavimų direktyvos (Direktyvos 2006/48/EB ir Direktyvos 2006/49/EB) įgyvendinimo 27 valstybėse narėse studija⁶⁶, kurią atliko „DLA Piper“. Minėta studija parodė, kad Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija - Lietuvos bankas, įgyvendindamas direktyvas, neįvedė jokių papildymų ar nukrypimų nuo direktyvų.

Studija parodė, kad Direktyvų įgyvendinimas Lietuvoje buvo teisingas ir išbaigtas. Nors keletas nukrypimų buvo identifikuoti, jie nelaikytini reikšmingais ar trukdančiais Direktyvų tikslų pasiekimui. Direktyvų perkėlimo į Lietuvos teisę kokybė bendrai yra labai gera. Lietuvos bankas integruotu metodu daugumą Direktyvų sąlygų sukėlė į vieną įstatymą⁶⁷, tokiu būdu jos tapo lengviau prieinamos ir koncentruotos.

---

⁶⁶ ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/studies/02-2009/crd-lt_en.pdf, prisijungimo laikas: 2009-09-26.

⁶⁷ 2004 m. kovo 30 d. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas Nr. IX-2085 (Žin., 2004, Nr. 54-1832).

5. EB BANKININKYSTĖS SEKTORIAUS VYSTYMO SI TENDENCIJOS

Pastaraisiais metais ES finansų rinkose buvo regimi dideli pokyčiai. Europos finansų rinkų integracija greitėja. Finansų įstaigos plečia veiklos vykdymą už valstybės, kurioje jos įsisteigusios, vidaus rinkos ribų. Vis daugiau ir daugiau finansinių produktų parduodama ne vienoje valstybėje, o visoje Europoje. Vis didėjanti rinkos koncentracija, greičiau diegiamos produktų naujovės didina jų sudėtingumą. Įmonės vis dažniau jungiamos ir įsigyjamos nepaisant valstybių sienų.

Komisija savo Komunikate „Lamfalussy proceso peržiūra. Priežiūros konvergencijos stiprinimas“⁶⁸ pabrėžė būtinybę buveinės ir priimančiosios valstybių narių reguliavimo įstaigų bendradarbiavimą papildomai stiprinti tarpvalstybinių grupių priežiūros srityje bei griežtinti teisinį reikalavimą priežiūros institucijoms bendradarbiauti ir keistis informacija. Bankininkystės srityje Komisija svarstė buveinės ir priimančiosios šalių pusiausvyros koregavimą ir buvo prieita prie išvados, kad naujausia finansų rinkų krizė, parodžiusi kaip stipriai finansų rinkos siejasi tarpusavyje, turėtų sutelkti Bendriją siekti vienodos reglamentavimo ir priežiūros koncepcijos – patikimų rizikos ribojimo taisyklių ir nuoseklios priežiūros koncepcijos. Šiuo požiūriu pagrindinį vaidmenį vaidinti turėtų trečiojo lygmens komitetai⁶⁹ ir nacionalinės priežiūros institucijos.

Komisijos nuomone, šiuo metu dar nėra išnaudotos visos mažmeninių finansinių paslaugų integracijos galimybės ir kai kuriose rinkose, ypač mokėjimų ir mažmeninės bankininkystės srityse, nėra pakankamos konkurencijos, todėl ES vartotojai gali nesugebėti pasinaudoti bendrosios rinkos teikiama nauda⁷⁰. Tą parodo šie veiksniai: neaktyvi tarpvalstybinė veikla⁷¹, dideli kainų skirtumai⁷², ribota produktų įvairovė ir pasirinkimas⁷³, dideli sąlygų skirtumai rinkose⁷⁴, skirtingos reglamentavimo ir vartotojų apsaugos sistemos, mokesčių politika ir skirtinga infrastruktūra (sukuriančios teisinės ir ekonomines kliūtis patekti į rinką)⁷⁵.

---

⁶⁸ 2007 m. lapkričio 20 d. Komisijos Komunikatas „Lamfalussy Proceso Peržiūra. Priežiūros Konvergencijos stiprinimas“. KOM(2007) 727 galutinis.

⁶⁹ Trečiojo lygmens komitetai: Europos bankininkystės priežiūros institucijų komitetas (angl. CEBS), Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros institucijų komitetas (angl. CEIOPS) ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas (angl. CESR). Įsteigti Komisijos sprendimais.

⁷⁰ Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga mažmeninės finansinės paslaugos bendrojoje rinkoje 52007DC0226/* KOM/2007/0226 galutinis */ 7 punktas.

⁷¹ Ten pat. 8 punktas.

⁷² Ten pat. 9 punktas.

⁷³ Ten pat. 10 punktas.

⁷⁴ Ten pat. 11 punktas.

⁷⁵ Ten pat. 12 punktas.

5.1. EB bankininkystės sektoriaus probleminiai aspektai

Šiuo metu bankininkystės sektorius yra po padidinamuoju stiklu. Pasaulį ištikus ypač didelio masto finansinei krizei⁷⁶, sukeltai bankininkystės sektoriuje padarytų kompleksinių klaidų, nustojo sklandžiai funkcionavę tokie svarbūs ekonomikai procesai kaip vartojimo, būsto ar verslo paskolų išdavimas, tarpbankinis skolinimas, įmonių vertinimas ir kiti svarbūs procesai.

Jacques de Larosière, ES finansinės priežiūros aukšto lygio grupės pirmininkas, teigia, kad šiuo metu pasaulio vyriausybės patiria didžiules išlaidas, kad stabilizuotų bankų sistemą – tos skolos niekur nedings, jas turės sumokėti būsimos kartos. Finansinis reguliavimas ir priežiūra buvo per silpni. Skubiai reikalinga imtis veiksmų visuose lygmenyse - globaliniame, Europos ir nacionaliniame bei visuose finansiniuose sektoriuose. Jo teigimu, būtina sukurti naują finansinio reguliavimo darbotvarkę, siekiant sumažinti riziką ir iš esmės pagerinti rizikos valdymą, sustiprinti skaidrumą. Reikalinga stipresnė koordinuota priežiūra: paremta vienodais standartais ir užtikrinanti sąžiningą konkurenciją bendrojoje rinkoje. O šiuo metu ypač aktualu yra efektyvus krizės valdymas – tarpusavio pasitikėjimo atstatymas, kad visos valstybės narės galėtų jausti, jog jų investuotojai, indėlininkai ir piliečiai yra tinkamai apsaugoti Europos Sąjungoje⁷⁷. Rekomenduotina suteikti valstybių narių kompetentingoms institucijoms pakankamus kontroliuojančius įgaliojimus, apimančius ir sankcijų taikymą, kad būtų garantuotas kredito įstaigų taisyklių laikymasis⁷⁸.

ES finansinės priežiūros aukšto lygio grupės nuomone, derėtų apginkluoti Europą nuoseklių normų rinkiniu, galiojančiu bendrai visoms valstybėms narėms. To priežastys būtų net keturios: vieninga finansų rinka, negalinti funkcionuoti tinkamai, jeigu valstybių narių įstatymai skiriasi; įstatymų ir taisyklių įvairovė tarp valstybių narių skatina konkurencijos tarp kredito

---

⁷⁶ 2007-2009 metų finansinė pasaulinė krizė, kurią sukėlė nekilnojamojo turto rinkoje, vertybinių popierių rinkoje ir bankininkystės sektoriuje kilę nesklaidumai, ilgalaikiai pokyčiai naftos rinkos kainodaroje. Dauguma analitikų krizės atsiradimą sieja išskirtinai su privačių ir valdiškų finansinių struktūrų klaidomis, tokiomis kaip bankininkystės normų švelninimas, išvestinių finansinių priemonių sukūrimas ar centrinių bankų vykdyta politika. JAV ir kitų valstybių būsto paskolų rinka buvo naudojama kaip pagrindinis išvestinių kredito priemonių garantas. Būsto paskolų vertėi pradėjus mažėti, rinkoje atsirado nepasitikėjimas „netikrais“ aktyvais (išvestinėmis kredito priemonėmis sukurtais aktyvais) ir 2007 m. rugpjūčio mėn. Skolų fondams labai greitai pradėjo stigti lėšų. Nežiūrint didžiulių centrinių bankų pinigų injekcijų, tarpusavyje priklausomų finansinių mechanizmų tinklo funkcionavimas sutriko, duodamas impulsą taip vadinamų „paskolomis grįstų akcijų“ griūčiai. Prasidėjo grandininė reakcija, sukėlusį JAV ir Europos bankų likvidumo ir mokumo krizę. Krizė, prasidėjusi bankininkystės srityje, atsiliepė visai ekonomikai, sukeldama recesiją.

⁷⁷ The high-level group of financial supervision in the EU. Jacques de Larosière report, 2009. P. 2-3 // http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf; prisijungimo laikas: 2009-09-26.

⁷⁸ Ten pat. P. 23.

įstaigų iškraipymą; kredito įstaigoms, teikiančioms paslaugas ne vienoje valstybėje narėje, reguliavimo įvairovė neskatina efektyvumo ir apsunkina rizikos valdymą⁷⁹.

Kad būtų dedamos pastangos kurti ES harmonizuojančių taisyklių kompleksą, ES finansinės priežiūros aukšto lygio grupė siūlo, kad valstybės narės ir Europos Parlamentas vengtų nesuderinamumą savo įstatymų leidyboje, Komisija ir trečiojo lygmens komitetai turėtų identifikuoti visas nacionalines išimtis, kurių pašalinimas padėtų gerinti vieningos finansų rinkos funkcionavimą. Ir vis dėlto valstybė narė turi sugebėti priimti griežtesnius reguliavimo matus, siekiant apsaugoti finansinį stabilumą, kol galioja vieningos rinkos principai ir minimalūs bendri standartai⁸⁰. Kompetentingos institucijos turėtų turėti galimybę dažniau prižiūrėti kredito įstaigų vidaus rizikos valdymą. Visų valstybių narių kompetentingos institucijos turėtų turėti vienodus Europos Sąjungos lygio krizinės prevencijos ir tinkamos intervencijos prižiūrėti kredito įstaigas įrankius. Indėlių garantija turėtų taip pat vienodai būti reglamentuojama visoje ES⁸¹.

Šios krizės metu į dienos šviesą išlindo EB finansų sektoriaus „dėmės“, t.y. sritys, kurios nėra pakankamai reglamentuotos, – jose vadovautis lieka principais. Trūkumas adekvačios makrolygio (centralizuotos) priežiūros, kurią Europos Bendrijos mastu vykdytų sukurtos naujai ar jau esančios centrinės institucijos, neefektyvūs išankstinio perspėjimo mechanizmai, priežiūros institucijų kompetencijos problemos, sunkumai, susidūrus su kredito įstaigomis, kai pagrindinę priežiūrą vykdo buveinės valstybė narė, o paslaugos teikiamos priimančioje valstybėje narėje (kaip atsitiko su islandų bankais – rizika iškilo ne buveinės valstybėje narėje, priimančios valstybės narės neįvertino galimos rizikos), bendradarbiavimo tarp priežiūros institucijų trūkumas, nuoseklių ir suderintų priežiūros galių trūkumas valstybėse narėse – visa tai apsunkina ir taip sudėtingo finansų sektoriaus funkcionavimą.

Per pastarąją pasaulinę finansų krizę daugelio šalių vyriausybės turėjo imtis neatidėliotinių veiksmų stabilizuojant savo bankus. Ne išimtis tapo ir Europos Sąjungos valstybės narės, pvz. 2008 m. Olandijos – Belgijos bankas „Fortis“ buvo dalinai nacionalizuotas, kai gavo 11,2 milijardų eurų paramą iš Beneliukso valstybių. Be vyriausybių įsikišimo ne vienas bankas būtų žlugęs: greita ir efektyvi intervencija padėjo išvengti rimto finansinio kracho. Šiuo atveju vyriausybės veikė vadovaudamosios savo nacionaliniais įstatymais, ES neturi jokios sitemos kaip reikėtų elgtis krizės atveju bankininkystės sektoriuje. Teisinio režimo, reguliuojančio minėtą

---

⁷⁹ Ten pat. P. 27.

⁸⁰ Ten pat. P. 29.

⁸¹ Ten pat. P. 36.

sektorių Bendrijos mastu, trūkumas privertė valstybes nars susidurti su problemomis bankuose, veikiančiuose keliose valstybėse narėse: bendrų priemonių trūkumas sunkina jungtinius kelių valstybių narių vyriausybių veiksmus; daugelis valstybių narių susidūrė su dvejomis pasirinkimais – išgelbėti banką valstybės biudžeto pinigais ar leisti jam bankrutuoti; vyriausybių injekcijos bankams kainavo milžiniškas išlaidas mokesčių mokėtojams; „Lehman Brothers“⁸² žlugimas aiškiai parodė efektyvių sprendimų trūkumą susidūrus su nemokumo problemomis, kai tai liečia didžiules tarptautines finansines kompanijas⁸³.

Didžiulio bankų žlugimo rezultatai padarytų milžinišką žalą ES ekonomikai: milijonams gyventojų jų bankų sąskaitos taptų nepasiekiamomis, pagrindinės bankų paslaugos ir mokėjimų sistemos būtų nutrauktos, visa tai įtakotų kitų finansinių institucijų destabilizaciją.

5.2. EB bankininkystės sektoriaus raidos perspektyvos

Komisija ir Europos Taryba didžiąja dalimi pritarė Jacques de Larosière grupės rekomendacijoms, aptartoms 5.1 poskyryje, priimdama Komunikatą dėl finansinės priežiūros ES⁸⁴, kuriame detalai nurodė kaip jas reikėtų įgyvendinti.

2009 m. rugsėjo mėn. Komisija priėmė svarbų teisės aktų projektų paketą⁸⁵, kuriuo kaip tik siekiama gerokai sugriežtinti Europos finansų sektoriaus priežiūrą. Šios patobulintos bendradarbiavimo sistemos tikslas – ilgam padidinti finansinį stabilumą visoje ES, užtikrinti, kad suderintos pagrindinės techninės taisyklės būtų taikomos nuosekliai, anksti nustatyti riziką sistemai ir galėti gerokai efektyviau imtis bendrų veiksmų kritinėse situacijose ir sprendžiant priežiūros institucijų nesutarimus. Priėmus teisės aktus, bus sukurta nauja Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV), kurios paskirtis – nustatyti visai finansų sistemai gresiančią riziką. Svarbiausia jos

---

⁸² Lehman Brothers – buvęs vienas didžiausių investicinių bankų JAV ir pasaulyje. Broliai Emanuel ir Meyer Lehman'ai atvykę iš Vokietijos 1850 m. įsteigė banką. Turėjo atstovybes Londone, Tokijuje ir kitose pasaulio vietose. 2006 m. banke dirbo apie 23 tūkst. darbuotojų, metinis pelnas buvo 4 mlrd. dolerių. 2008 m. rugsėjo 15 d. bankas kreipėsi į teismą dėl bankroto paskelbimo. Lehman Brothers skola siekė 613 mlrd. dolerių. Tai didžiausias bankrotas JAV istorijoje, tapęs 2008 m. pasaulio ekonominės krizės ryškiu akcentu.

⁸³ Citizens' Summary. Commission Communication on an EU Framework for Cross-Border Crisis Management in the Banking Sector. // http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm#consultation; prisijungimo laikas: 2009-10-24.

⁸⁴ Communication for the Spring European Council. Driving European Recovery. COM (2009) 114 final. Vol. 1. 2009. Brussels // http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/press_20090304_en.pdf, prisijungimo laikas: 2009-02-10.

⁸⁵ Financial Supervision: New Legislative Proposals. // http://ec.europa.eu/internal_market/finances/committees/index_en.htm#package, prisijungimo laikas: 2009-10-15.

pareiža bus skelbti išankstinius įspėjimus dėl rizikos, į kuriuos būtina skubiai reaguoti. Taip pat bus sukurta Europos finansų priežiūros institucijų sistema (EFPI), kurią sudarys nacionalinės priežiūros institucijos ir trys naujos Europos priežiūros institucijos, atsakingos už bankininkystės, vertybinių popierių ir draudimo bei profesinių pensijų sektorius.

Europos Komisijos Pirmininkas José Manuelis Barroso tiksliai įvardijo: „Finansų rinkos nėra tik nacionalinės – jos veikia Europos ir pasaulio mastu. Taigi jas prižiūrėti taip pat reikia Europos ir pasaulio mastu. Šiandien siūlome naują Europos priežiūros sistemą, kurią politiškai remia valstybės narės ir kuri pagrįsta J. De Larosière ataskaita. Mūsų tikslas – apsaugoti Europos mokesčių mokėtojus, kad nepasikartotų niūrus 2008 m. rudens scenarijus, kai vyriausybės turėjo skirti bankams milijardus eurų. Ši Europos sistema gali paskatinti kurti pasaulinę sistemą – to ir sieksime Pitsburge“⁸⁶. Už vidaus rinką ir paslaugas atsakingas Komisijos narys Charlie McCreevy teigė: „Šis pasiūlymų paketas – skubių ir ryžtingų Komisijos veiksmų, kuriais siekiama ištaisyti Europos finansų priežiūros trūkumus, rezultatas. Jį įgyvendinus ateityje bus lengviau išvengti finansų krizių. Rekomenduoju Tarybai ir Europos Parlamentui skubiai priimti šį paketą, kad naujosios struktūros galėtų pradėti veikti 2010 m.“⁸⁷ „Sukūrus Europos sisteminės rizikos valdybą, kurios užduotis – nustatyti riziką ES finansiniam stabilumui ir padėti jos išvengti, ir taikant naują tvarką, kuria siekiama patobulinti priežiūrą institucijų lygmeniu, bus žengtas didelis žingsnis į priekį sprendžiant mūsų finansų sistemų disbalanso problemas ir šalinant finansų priežiūros sistemos trūkumus, kuriuos bent iš dalies galima laikyti finansų krizės priežastimi,“⁸⁸ – pridūrė už ekonomikos ir pinigų reikalus atsakingas Komisijos narys Joaquínas Almunia. Dabartinė finansų krizė išryškino ES priežiūros sistemos trūkumus: priežiūra vis dar vykdoma pagal skirtingas nacionalines taisykles, neatsižvelgiant į tai, kad bendra Europos rinka sukurta daugiau nei prieš dešimtmetį, ir nepaisant europinių institucijų svarbos.

Šiandien priimtais teisės aktų pasiūlymais siekiama pašalinti tiek makro-, tiek mikrolygio rizikos ribojimo principais pagrįstos priežiūros trūkumus ir sukurti:

- Europos sisteminės rizikos valdybą (ESRV), kuri stebės ir vertins riziką visos finansų sistemos stabilumui (makrolygio rizikos ribojimo principais pagrįsta priežiūra). ESRV iš anksto įspės, jei sisteminė rizika imtų didėti, ir prireikus pateiks rekomendacijų, kokiais veiksmais spręsti su ta rizika susijusias problemas.

⁸⁶ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/836>; prisijungimo laikas: 2009-10-15.

⁸⁷ Ten pat.

⁸⁸ Ten pat.

- Europos finansų priežiūros institucijų sistemą (EFPI), kuri prižiūrės atskiras finansų įstaigas (mikrolygio rizikos ribojimo principais pagrįsta priežiūra) ir kurią sudarys nacionalinių finansų priežiūros institucijų, dirbančių kartu su naujosiomis Europos priežiūros institucijomis (įsteigtomis pertvarkius esamus bankininkystės, vertybinių popierių ir draudimo bei profesinių pensijų priežiūros institucijų komitetus), tinklas. Bus įsteigta Europos bankininkystės institucija (EBI), Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EDPPI) ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (EVPRI).

ESRV turės teisę teikti valstybėms narėms (taip pat ir nacionalinėms priežiūros institucijoms) ir Europos priežiūros institucijoms rekomendacijas bei įspėjimus, kurių bus privaloma laikytis arba reikės paaiškinti jų nesilaikymo priežastis. ESRV veikloje dalyvaus Europos Centrinio Banko, nacionalinių centrinių bankų, Europos priežiūros institucijų ir nacionalinių priežiūros institucijų vadovai. Sprendimas įsteigti ESRV dera su kitomis daugiašalėmis ES ar platesnio masto iniciatyvomis, įskaitant G20 iniciatyvą įsteigti Finansinio stabilumo tarybą.

Šiuo metu mikrolygio rizikos ribojimo principais pagrįstą priežiūrą (atskirų finansų įstaigų priežiūrą) ES vykdo tik patariamąją funkciją atliekantys trys finansinių paslaugų priežiūros komitetai: Europos bankininkystės priežiūros institucijų komitetas (angl. CEBS), Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros institucijų komitetas (angl. CEIOPS) ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas (angl. CESR).

Naujosios institucijos perims visas tų komitetų funkcijas ir turės papildomų įgaliojimų:

- rengti techninių standartų projektus, laikantis geresnio reglamentavimo principų;
- spręsti nacionalinių priežiūros institucijų nesutarimus, kai pagal teisės aktus jos turi bendradarbiauti arba susitarti;
- padėti užtikrinti, kad techninės Bendrijos taisyklės būtų taikomos nuosekliai (taip pat atliekant tarpusavio vertinimus);
- Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija bus įgaliota tiesiogiai prižiūrėti kredito reitingų agentūras;
- koordinuoti veiksmus kritinėse situacijose.

Šiuo metu ydinga Europos bankų sistema daugiausiai prižiūrima nacionaliniu lygmeniu. ES šalių vyriausybės stebi kiekviena savo bankų veiklą – nors bendroji rinka egzistuoja jau daugiau

kaip dešimtmetį ir daugelis finansų institucijų užsiima tarpvalstybine veikla. Pagal Komisijos planą būtų įsteigta ES masto įstaiga, kuri nustatytų ir šalintų visai sistemai kylančius pavojus.

Europos sisteminės rizikos tarybai pirmininkautų Europos centrinio banko pirmininkas, o ją sudarytų visų ES šalių finansų priežiūros institucijų ir centrinių bankų atstovai. Įstaigos paskirtis būtų iš anksto įspėti apie pavojus rinkos stabilumui ir rekomenduoti taisomuosius veiksmus.

Be to, Komisija siūlo įsteigti Europos finansų priežiūros institucijų sistemą, kad užtikrintų darnią daugiau kaip vienoje šalyje veiklą vykdančių finansų įstaigų priežiūrą. Pagal šią sistemą Europos bankininkystės, draudimo ir vertybinių popierių priežiūros institucijos prižiūrėtų ir koordinuotų nacionaliniu lygmeniu priežiūrą vykdančių institucijų darbą⁸⁹.

ES vadovai 2009 m. birželio mėn. susitikime pritarė naujai priežiūros sistemai ir paragino skubiai priimti būtinus teisės aktus. Naujais ES teisės aktais siūloma griežčiau prižiūrėti finansinių paslaugų sektorių.

Įgyvendinus plačių užmojų teisės aktų pasiūlymus – pagrindinę ES kovos su finansų krize priemonę – būtų sukurta pirma europinė finansų sektoriaus priežiūros sistema.

Taisyklių projektas parengtas praėjus metams nuo JAV investicijų banko „Lehman Brothers“ žlugimo, sukėtusio viso pasaulio rinkas. 27 valstybių narių Europos Sąjungoje suirutę ap sunkino tai, kad trūko suderintos finansų reguliavimo sistemos.

Anot už vidaus rinką atsakingo Komisijos nario Charlie McCreevy, šis teisės aktų rinkinys „rodo mūsų ryžtą pasimokyti iš krizės ir imtis būtinų veiksmų“.

Siekiant nuosekliai prižiūrėti dviejose arba daugiau ES valstybių narių veikiančias finansų institucijas, teisės aktais būtų sukurta Europos finansų priežiūros institucijų sistema, kurią sudarytų ir naujos Europos priežiūros institucijos, atsakingos už bankininkystės, draudimo, vertybinių popierių ir profesinių pensijų sektorius. Jos prižiūrėtų ir koordinuotų nacionalinių priežiūros institucijų darbą. Kilus nesutarimams tarp nacionalinių priežiūros institucijų, Europos priežiūros institucijos priimtų galutinį sprendimą ir kritinėse situacijose galėtų nurodyti imtis veiksmų.

Pagal taisykles taip pat būtų įsteigta ES įstaiga, kurios tikslas būtų nustatyti riziką visos finansų sistemos stabilumui. Naujoms priežiūros institucijoms, Europos ir valstybių narių centriniams bankams būtų atstovaujama Europos sisteminės rizikos valdyboje.

---

⁸⁹ Europos Komisija nori užtikrinti finansinį stabilumą // http://ec.europa.eu/news/economy/090527_lt.htm; prisijungimo laikas: 2009-06-30.

ES anksčiau ragino imtis panašių reformų pasauliniu mastu. Tokia pozicija buvo remiama ir dvidešimties pajėgiausios ekonomikos šalių vadovų susitikime balandį. Praėjus pusei metų, Didžiojo dvidešimtuko šalių vadovai susitiks Pitsburge nuodugniai įvertinti, kas padaryta, ir aptarti bankininkų darbo užmokesčio apribojimo, už kurį pasisako ES, klausimą⁹⁰.

Po praėjusių metų nuopolio ES pavedė bankininkystės ekspertų grupei rasti būdų, kaip išvengti didžiausios finansų krizės nuo Volstrito kracho 1929 m. pasikartojimo. Pasiūlymai grindžiami rekomendacijomis, kurias ES vadovai parengė šiais metais.

Abipusio pripažinimo teisinis režimas EB bankininkystės sektoriuje tendencingai stiprinamas vienijantis visai Europai ekonominio sunkmečio akivaizdoje. Visoms valstybėms narėms stipriai susirūpinus dėl jų prižiūrimų kredito įstaigų ateities, Europos institucijoms suteikti įgaliojimai ir lūkesčiai skatina šias institucijas veikti, imtis neatidėliotinių ir efektyvių veiksmų. Tai daroma su siekiu išsaugoti Europos Bendrijoje veiklą vykdančias kredito įstaigas, jas griežtai prižiūrint ir kontroliuojant.

Reziumuojant pasakytina, kad šio darbo hipotezė, kuria teigiama, jog Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas nėra pakankamai harmonizuotas, visiškai pasitvirtino. Tyrimo metu nustatyta, kad abipusio pripažinimo teisinis režimas yra gana fragmentinis ir Bendrijos mastu turima imtis priemonių, dėl kurių susitartų visos valstybės narės, plačiau reglamentuojančių bankininkystės sektorių:

- Abipusio pripažinimo teisiniam režimui vystytis bankininkystės sektoriuje padėtų ne tik glaudesnis valstybių narių bendradarbiavimas, bet ir centrinės EB institucijos, vykdančios priežiūrą Bendrijos mastu, sukūrimas ir, be abejonės, tvirtų įgaliojimų jai suteikimas.
- Europos Bendrijos lygiu harmonizuoti tik leidimui pradėti kredito įstaigų veiklą reikalavimai ir rizikos ribojimo principais pagrįsta kredito įstaigų priežiūra. Kaip ir buvo minėta anksčiau, šiandieninės reglamentacijos nepakanka.
- Pasirinkimas valstybėms narėms taikyti abipusio pripažinimo principą Direktyvos 2006/48/EB numatytais atvejais ar netaikyti taip pat sukelia keblumų veiklą vykdančioms ar norinčioms pradėti ją vykdyti kredito įstaigoms, riboja jų konkurencingumą ir trukdo vystytis bendrai finansinių paslaugų rinkai.

---

⁹⁰ Bankai ir finansai praėjus metams // http://ec.europa.eu/news/economy/090923_lt.htm; prisijungimo laikas: 2009-10-26.

Atsižvelgiant į tyrime gautus rezultatus, siekiant efektyvaus abipusio pripažinimo teisinio režimo veikimo, siūloma EB bankininkystės sektorių stiprinti nacionalinių kompetentingų institucijų priežiūrą papildyti centralizuota Bendrijos priežiūra ir detalizuoti daugelį aspektų, šiuo metu reglamentuojamų skirtingomis nacionalinėmis normomis, bankininkystės direktyvose.

IŠVADOS

Atlikus abipusio pripažinimo teisinio režimo Europos Bendrijų bankininkystės sektoriuje analizę, pasitvirtina darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas, nėra pakankamai harmonizuotas. Siekiant efektyvaus abipusio pripažinimo teisinio režimo veikimo, siūloma EB bankininkystės sektorių stiprinti nacionalinių kompetentingų institucijų priežiūrą papildyti centralizuota Bendrijos priežiūra ir detalizuoti daugelį aspektų, šiuo metu reglamentuojamų skirtingomis nacionalinėmis normomis, bankininkystės direktyvose. Magistro baigiamajame darbe darytinos šios išvados:

1. Tvirtas ir sureguliuotas europinis finansų sektorius yra ir visada bus siekiamybė, idant patenkintume vartotojų teisėtus interesus ir lūkesčius. Kuo vienodesnė apsauga visoje ES suteikia vartotojams pasitikėjimo ir jie gali pasirinkti bet kurią iš daugybės paslaugų teikėjų, nepaisant to, kurioje ES valstybėje narėje jis yra. Tokia apsauga užtikrina vienodas veiklos sąlygas ir vartotojams, ir paslaugų teikėjams.

2. Abipusio pripažinimo principas EB bankininkystės sektoriuje visų pirma reiškia, kad kiekviena kredito įstaiga, teisėtai įgijusi leidimą veiklai vienoje valstybėje narėje, gali nekliudomai užsiimti leidime nurodytomis veiklos rūšimis bet kurioje kitoje valstybėje narėje. Antra, EB teisės aktai, reglamentuojantys bankininkystės sektorių numato galimybes atitinkamais atvejais valstybėms narėms taikyti abipusio pripažinimo principą pasirinktinai.

3. EB direktyvos bankininkystės sektoriuje suderina tik esminius dalykus, kurie būtini ir kurių pakanka, kad būtų užtikrintas leidimų ir rizikos ribojimo principais pagrįstos priežiūros tarpusavio pripažinimas, ir kurie sudaro galimybę visoje Bendrijoje pripažinti vieną leidimą bei taikyti buveinės valstybės narės rizikos ribojimo principais pagrįstą priežiūrą.

4. Didžiausia atsakomybės dalis už kredito įstaigų veiklos priežiūrą tenka leidimą vykdyti veiklą išdavusiai buveinės valstybei narei. Priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos papildo šią priežiūrą savo ruožtu, todėl išskirtina bendradarbiavimo tarp valstybių narių kompetentingų institucijų būtinybė.

5. Priimančios valstybės narės kompetentingos institucijos gali taikyti kredito įstaigai nacionalinę priemonę tik tokią ir tik tokiomis sąlygomis, kurios atitinka šiuos kriterijus:

- nacionalinės priemonės privalo būti nediskriminuojančios;
- būti pagrįstos privalomais bendrojo intereso pagrindais;

- tinkamos užtikrinti, kad jomis siekiamas tikslas bus pasiektas;
- neviršyti to, kas būtina pasiekti tikslą;
- priemonės gali būti taikomos tik esant aplinkybėms, kad Bendrija šios srities taisyklių nėra harmonizavusi;
- interesas, saugomas priimančios valstybės narės, nėra saugomas buveinės valstybės narės taisyklių.

6. Siekiant užtikrinti teisinį tikrumą, turi būti numatyta aiški priimančių valstybių narių kompetentingų institucijų pareiga informuoti kredito įstaigas, ketinančias tų valstybių narių teritorijose teikti paslaugas, apie visuotinės gerovės sąlygas, kurių būtina laikytis.

7. Pasirinkimas valstybėms narėms taikyti abipusio pripažinimo principą Direktyvos 2006/48/EB numatytais atvejais ar netaikyti taip pat sukelia keblumų veiklą vykdančioms ar norinčioms pradėti ją vykdyti kredito įstaigoms, riboja jų konkurencingumą ir trukdo vystytis bendrai finansinių paslaugų rinkai. Reikalinga griežtesnė ir vieningesnė reglamentacija šiame sektoriuje, tada valstybės narės patikimiau galės jaustis taikydamos abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje.

8. Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija - Lietuvos bankas, įgyvendindamas direktyvas, neįvedė jokių papildymų ar nukrypimų nuo direktyvų, jų įgyvendinimas Lietuvoje buvo teisingas ir išbaigtas. Lietuvos bankas integruotu metodu daugumą Direktyvų sąlygų sukėlė į vieną įstatymą, tokiu būdu jos tapo lengviau prieinamos ir koncentruotos.

9. Įgyvendinamos bankų priežiūros priemonės finansų rinkai stabilizuoti pirmiausia skirtos finansinių krizių prevencijai. Atsižvelgdamas į situaciją, Lietuvos bankas ėmėsi papildomų priežiūrinių priemonių stebėti ir kontroliuoti situaciją (ypač likvidumo) šalies bankų sektoriuje. Tuo tikslu iš bankų renkama kasdienė informacija apie turto ir įsipareigojimų struktūros pokyčius. Pastebėjus didesnius pasikeitimus turto arba įsipareigojimų struktūroje, bankai prašomi paaiškinti jų priežastis ir numatyti priemones, kurių bus imamasi galimai likvidumo rizikai padengti.

10. Abipusio pripažinimo teisinis režimas yra gana fragmentinis ir Bendrijos mastu turima imtis priemonių, dėl kurių susitartų visos valstybės narės, plačiau reglamentuojančių bankininkystės sektorių:

- Abipusio pripažinimo teisiniam režimui vystytis bankininkystės sektoriuje padėtų ne tik glaudesnis valstybių narių bendradarbiavimas, bet ir centrinės EB institucijos,

vykdančios priežiūrą Bendrijos mastu, sukūrimas ir, be abejonės, tvirtų įgaliojimų jai suteikimas.

- Europos Bendrijos lygiu harmonizuoti tik leidimui pradėti kredito įstaigų veiklą reikalavimai ir rizikos ribojimo principais pagrįsta kredito įstaigų priežiūra. Kaip ir buvo minėta darbe anksčiau, šiandieninės reglamentacijos nepakanka.

11. Pasaulį ištikus ypač didelio masto finansinei krizei, padarytos išvados, kad finansinis reguliavimas ir priežiūra buvo per silpni. Skubiai reikalinga imtis veiksmų visuose lygmenyse - globaliniame, Europos ir nacionaliniame bei visuose finansiniuose sektoriuose. Reikalinga stipresnė koordinuota priežiūra: paremta vienodais standartais ir užtikrinanti sąžiningą konkurenciją bendrojoje rinkoje.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai:

1. Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos // 2006, OL C 321E.
2. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. kovo 20 d. direktyva 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo // OL L 126, 2000-05-26, P. 1-59. Specialusis leidimas lietuvių kalba: skyrius 6, tomas 3, P. 272-330.
3. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. rugsėjo 18 d. direktyva 2000/28/EB iš dalies keičianti Direktyvą 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo // OL L 275, 2000-10-27, P. 37-38.
4. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. rugsėjo 18 d. direktyva 2000/46/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros // OL L 275, 2000-10-27, P. 39-43.
5. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (nauja redakcija) (Tekstas svarbus EEE) // OL L 177, 2006-06-30, P. 1-200.
6. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. birželio 14 d. direktyva 2006/49/EB dėl investicinių įmonių ir kredito įstaigų kapitalo pakankamumo (nauja redakcija) // OL L 177, 2006-06-30, P. 201-255.
7. First Council Directive 77/780/EEC of 12 December 1977 on the coordination of the laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions // OJ L 322, 17-12-1977, P. 30-37.
8. Second Council Directive 89/646/EEC of 15 December 1989 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions and amending Directive 77/780/EEC // OJ L 386, 30-12-1989, P. 1-13.
9. 1994 m. gruodžio 1 d. Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas Nr. I-678 (Žin., 1994, Nr. 99-1957).
10. 2004 m. kovo 30 d. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas Nr. IX-2085 (Žin., 2004, Nr. 54-1832).

Kiti oficialūs dokumentai:

11. 2007 m. lapkričio 20 d. Europos Komisijos komunikatas „Lamfalussy proceso peržiūra. Priežiūros konvergencijos stiprinimas“ // KOM/2007/0727 galutinis.
12. Citizens‘ Summary. Commission Communication on an EU Framework for Cross-Border Crisis Management in the Banking Sector. // http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm#consultation; prisijungimo laikas: 2009-10-24.
13. Commission Interpretative Communication of 20 June 1997 on Freedom to Provide Services and the Interest of the General Good in the Second Banking Directive. SEC/97/1193 final.
14. Common Position (EC) No 8/2000 adopted by the Council on 29 November 1999 with a view to adopting a Directive of the European Parliament and of the Council on the taking-up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions // OJ C 26, 28-01-2000.
15. Commission Proposal for a European Parliament and Council Directive on the taking up, the pursuit and the prudential supervision of the business of electronic money institutions // OJ C 317, 1998.
16. Communication for the Spring European Council. Driving European Recovery. COM (2009) 114 final. Vol. 1. 2009. Brussels // http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/press_20090304_en.pdf; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
17. Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga mažmeninės finansinės paslaugos bendrojoje rinkoje 52007DC0226/* KOM/2007/0226 galutinis */ Santrauka.
18. Financial Supervision: New Legislative Proposals. // http://ec.europa.eu/internal_market/finances/committees/index_en.htm#package, prisijungimo laikas: 2009-10-15.
19. Leidimų notifikavimo gairės: Committee of European Banking Supervisors. Guidelines for Passport Notifications. 2009-08-27. <http://www.c-eps.org/getdoc/364b9c1a-c8c4-4e84-8b20-1195707c08f9/CEBS-Passporting-Guidelines.aspx>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.
20. Opinion of the Commission pursuant to Article 251(2) (c) of the EC Treaty, on the European Parliament’s amendments to the Council’s common positions regarding the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the taking up, the pursuit and the prudential supervision of the business of electronic money institutions and for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive

- 77/780/EEC on the co-ordination of laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of the credit institutions, amending the proposal of the Commission pursuant to Article 250(2) of the EC Treaty. COM/2000/0333 final.
21. The high-level group of financial supervision in the EU. Jacques de Larosiere report, 2009.
// http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf;
prisijungimo laikas: 2009-09-26.

Europos Teisingumo Teismo sprendimai:

22. Byla C-384/93 *Alpine Investments BV* [1995] ECR I-1141.
23. Byla C-452/04 *Fidium Finanz AG v. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [2006] ECR I-09521.
24. Byla C-55/94 *Gebhard* [1995] ECR I-4165.
25. Byla C-353/89 *Mediawet* [1991] ECR I-4069.
26. Byla C-3/95 *Reisebüro Broede v. Gerd Sandker* [1996] ECR I-6511.
27. Byla 120/78 *Rewe Zentrale v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECR 649.
28. Byla C-76/90 *Säger v. Dennemeyer* [1991] ECR I-4221.
29. Sujungtos bylos 110 ir 111/78 *Van Wesemael* [1979] ECR 35.

Vadovėliai ir monografijos:

30. Armstrong K., „Mutual Recognition“, C. Barnard, J. Scott. The Law of the Single European Market: Unpacking the Premises. Oxford, Hart, 2002.
31. Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės: laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas. T. 2. – Vilnius: Eugrimas, 2006.
32. Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. European Union law: text and materials. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
33. Davies G. European Union Internal Market Law. Second edition. //Cavendish Publishing. – United States, 2003.
34. Dougan M. National Remedies Before the Court of Justice – Issues of Harmonisation and Differentiation // Hart Publishing – North America. 2004 // <http://books.google.com/>

- [books?id=cLtDJwelPx0C&pg=PA133&dq=Dougan+Minimum+harmonisation+and+the+internal+market&ei=7OHdStWLJ5GGzGsxqJJDg&hl=lt#v=onepage&q=Dougan%20Minimum%20harmonisation%20and%20the%20internal%20market&f=false](#); prisijungimo laikas: 2009-06-27.
35. Likienė A. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą: bankininkystė ir finansai.- Vilnius: Lietuvos bankas, 2001.
36. Vaškeļaitis V. Pinigai: komerciniai bankai ir jų rizikos valdymas. Monografija.- Vilnius: Lietuvos mokslas, 2003.

Straipsniai ir publikacijos:

37. Avgouleas E. The Harmonisation of Rules of Conduct in EU Financial Markets: Economic Analysis, Subsidiarity and Investor Protection // European Law Journal. 2000. Vol. 6, No. 1, // <http://www.blackwellsynergy.com/doi/abs/10.1111/14680386.00096?prevSearch=allfield%3A%28banking%29>; prisijungimo laikas: 2009-06-27.
38. Campbell A. Issues in Cross-Border Bank Insolvency: The European Community Directive on the Reorganization and Winding-up of Credit Institutions. // <https://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/campb.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-06-12.
39. Completing the Internal Market: White Paper from the Commission to the European Council (Milan, - June), COM(85) 310.
40. Corcoran A.M. Hart T.L. The Regulation of Cross-Border Financial Services in the EU Internal Market // Columbia Journal of European Law. 2002, Vol. 8. // <http://heinonline.org/HOL/PDF?handle=hein.journals/coljeul8&id=227&print=section&section=19&ext=.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
41. Eisenbeis R. A., Kaufman G. G. Cross-Border Banking: Challenges for Deposit Insurance and Financial Stability in the European Union // Federal Reserves Bank of Atlanta. Working Papers. 2007, No. 2006-16a. // <http://www.frbatlanta.org/frbatlanta/filelegacy/docs/wp0615a.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
42. Europos Centrinio Banko leidinys „Europos Centrinis Bankas. Eurosistema. Europos Centrinų Bankų Sistema.“ 2009. Imprimiere Centrale s. A., Liuksemburgas. // http://www.ecb.int/pub/pdf/other/escb_lt_weblt.pdf, prisijungimo laikas: 2009-02-10.

43. Lietuvos Banko metų ataskaita. 2008. // [Lietuvos banko dalyvavimas Europos centrinių bankų sistemoje ir tarptautinis bendradarbiavimas 2008 m.](#); prisijungimo laikas: 2009-09-26.
44. Likienė A. Bankų Priežiūra Ekonominėje ir Pinigų Sąjungoje // http://www.lb.lt/lt/leidiniai/integracija2000_2/projektai2.pdf; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
45. Matthews K., Norton S. The EU Single Banking Market Programme: Fit for Purpose? - London: Global Vision Perspective, 2007. // <http://www.globalvision.net/files/downloads/download295.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
46. Niemeyer J. An economic Analysis of Securities Market Regulation and Supervision: Where to go after Lamfalussy Report? // SSE/EFI Working Paper in Economics and Finance. – Stockholm, 2001, Nr. 482. // <http://swopec.hhs.se/hastef/papers/hastef0482.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-02-10.
47. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee - Second Biennial Report on the Application of the Principle of Mutual recognition in the Single Market/COM/2002/ 0419 final/.

Kiti šaltiniai:

48. Bankai ir finansai praėjus metams // http://ec.europa.eu/news/economy/090923_lt.htm; prisijungimo laikas: 2009-10-26.
49. ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/studies/02-2009/crd-lt_en.pdf, prisijungimo laikas: 2009-09-26.
50. Europos Komisija nori užtikrinti finansinį stabilumą // http://ec.europa.eu/news/economy/090527_lt.htm; prisijungimo laikas: 2009-06-30.
51. <http://www.lb.lt/Banks/default.asp>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.
52. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/836>; prisijungimo laikas: 2009-10-15.
53. Lietuvos bankas. Abipusio pripažinimo principo taikymas. // <http://www.lb.lt/lt/istaigos/disclosure2.htm>; prisijungimo laikas: 2009-09-26.

SANTRAUKA

Raktažodžiai: EB finansų teisė, EB bankininkystės sektorius, abipusis pripažinimas.

Magistro darbo tema yra aktuali - abipusio pripažinimo teisinis režimas bankininkystės sektoriuje pasirinktas nagrinėti dėl kelių priežasčių: šiandieninis bankininkystės sektoriaus problemų aktualumas pasaulio ekonomikoje, šio sektoriaus reguliavimo Europos Bendrijos kontekste efektyvumas.

Tyrimo objektas - abipusio pripažinimo teisinis režimas Europos Bendrijų bankininkystės sektoriuje, dalykas - EB bankininkystės sektorių reglamentuojančios teisės normos ir pagrindiniai principai, įtvirtinantys abipusio pripažinimo teisinį režimą EB bankininkystės sektoriuje. Tyrimo tikslas - prieiti prie išvadų, leidžiančių daryti prielaidas dėl šio tyrimo hipotezės, kuria teigiame, kad Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas, nėra pakankamai harmonizuotas, pagrįstumo.

Formuluojami tokie uždaviniai:

1. Išsiaiškinti istorinius Europos Bendrijų bankininkystės sektoriaus teisinio režimo sukūrimo aspektus.
2. Išanalizuoti abipusio pripažinimo teisinį režimą įtvirtinančius principus, kaip jie naudojami EB bankininkystės sektoriuje.
3. Atskleisti kaip abipusio pripažinimo teisinis režimas reglamentuojamas konkrečių teisės normų, nustatančių reikalavimus kredito įstaigoms ir jas prižiūrinčioms institucijoms.
4. Nustatyti kaip veikia abipusio pripažinimo teisinis režimas EB bankininkystės sektoriuje konkrečioje valstybėje narėje – Lietuvos Respublikoje.
5. Nustatyti kokios yra Europos Bendrijų bankininkystės sektoriaus vystymosi tendencijos.

Atlikus abipusio pripažinimo teisinio režimo Europos Bendrijų bankininkystės sektoriuje analizę, pasitvirtino darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad Europos Bendrijų bankininkystės sektorius, kur taikomas abipusio pripažinimo teisinis režimas, nėra pakankamai harmonizuotas. Siekiant efektyvaus abipusio pripažinimo teisinio režimo veikimo, siūloma EB bankininkystės sektorių stiprinti nacionalinių kompetentingų institucijų priežiūrą papildyti centralizuota Bendrijos priežiūra ir detalizuoti daugelį aspektų, šiuo metu reglamentuojamų skirtingomis nacionalinėmis normomis, bankininkystės direktyvose.

SUMMARY

Keywords: EU finance law, EU banking sector, mutual recognition.

The theme of Master's Work is actual today - the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector was selected to examine for several reasons: the banking sector problems in today's relevance in the global economy and the sector's regulation in the European Community context.

The object of the research – the legal regime of the mutual recognition in the banking sector in EU law, the subject of the research – the EC banking sector regulating law and the fundamental principles of the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector. The goal formulated to this work is access to the findings of which would lead to assumptions about the research hypotheses, which maintain that the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector is not harmonized sufficiently, validity.

The tasks that are formulated for this work:

1. To clarify the historical legal aspects of creating the regime in the EU banking sector.
2. To analyze the fundamental principles of the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector.
3. To disclose how the specific rules setting requirements for credit institutions and their supervising authorities.
4. To identify how the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector works in one of the Member State – the Republic of Lithuania.
5. To identify what are the tendencies of the EU banking sector.

Following the analysis of the legal regime of the mutual recognition in the EU banking sector and as proved about the lack of harmonization, our hypothesis is confirmed. EU proposed to strengthen the banking sector by supplementing the national competent authorities' supervision with the centralized supervision and detailing many aspects of which are currently regulated by differing national standards, the banking directives.

PRIEDAI

1 lentelė. Abipusio pripažinimo principo taikymas

Eil. Nr.	Direktyvos 2006/48/EB straipsniai	Konkretus srities klausimas	Srities klausimo aprašymas direktyvoje	Lietuvos banko pozicija (Taikyti/ Netaikyti)
1.	81 straipsnio 3 pastraipa	ECAI pripažinimo procesas	Jei vienos valstybės narės kompetentingos institucijos pripažino ECAI atitinkančia reikalavimus, kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali pripažinti šią ECAI atitinkančia reikalavimus ir pačios neatlikdamos įvertinimo.	Taikyti
2.	82 straipsnio 2 pastraipa	ECAI kredito rizikos vertinimas	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau priėmė sprendimą, kokiems kredito kokybės žingsniams priskirti reikalavimus atitinkančios ECAI atitinkamus kredito rizikos vertinimus, kitų valstybių narių kompetentingos institucijos gali pripažinti tą sprendimą, pačios nevykdydamos sprendimo priėmimo proceso.	Taikyti
3.	89 straipsnio 1 pastraipa (paskutinis sakiny)	Nuosavybės vertybinių popierių popierių pozicijų vertinimas standartizuotu metodu	Valstybės narės gali leisti nuosavybės vertybinių popierių pozicijas vertinti standartizuotu metodu, kai jas buvo leista taip vertinti kitose valstybėse narėse.	Taikyti
4.	98 straipsnio 2 pastraipa	ECAI kredito rizikos vertinimas (pakeitimo vertybiniais popieriais pozicijos)	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau priėmė sprendimą dėl reikalavimus atitinkančios ECAI kredito rizikos vertinimo, kitų valstybių narių kompetentingos institucijos gali pripažinti tą sprendimą, pačios nevykdydamos sprendimo priėmimo proceso.	Taikyti
5.	154 straipsnio antra 1 pastraipos dalis	Pereinamojo laikotarpio nuostata (Standartizuotas metodas) - pradelstos dienos (valstybės	Kompetentingos institucijos, kurios nepasinaudojo numatyta pasirinkimo teise nustatyti didesnę pradelstų dienų skaičių dėl pozicijų sandorių šalims, esančioms jų teritorijoje, gali nustatyti didesnę dienų skaičių dėl pozicijų sandorio šalims, esančioms kitų valstbių narių teritorijoje,	Netaikyti

		sektorius subjektų, įmonių, mažmeninės pozicijos)	kurių kompetentingos institucijos pasinaudojo šia pasirinkimo teise. Konkretus dienų skaičius gali patekti į intervalą nuo 90 dienų iki tokio skaičiaus, kurį kitos kompetentingos institucijos atitinkamų sandorio šalių pozicijoms nustatė savo teritorijoje.	
6.	154 straipsnio 7 pastraipa (trečias sakiny)	Pereinamojo laikotarpio nuostata (Vidaus reitingais pagrįstas metodas) - pradelstos dienos (įmonių pozicijos)	Tokių sandorio šalių, kurios yra kitų valstybių narių teritorijose, pozicijoms kompetentingos institucijos turi nustatyti pradelstų dienų skaičių, kuris neviršija atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos nustatyto skaičiaus.	Netaikyti
7.	VI priedo 1 dalies 50 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 49 pastraipoje)	Pozicijų, užtikrintų gyvenamosios paskirties nekilnojamuoju turtu, tam tikros verinimo sąlygos atsisakymas	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau nusprendė taikyti 49 pastraipoje nurodytą nacionalinę laisvę (tam tikros vertinimo sąlygos atsisakymas), kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali leisti savo kredito įstaigoms priskirti 35 % rizikos koeficientą tokioms pozicijomis, visiškai užtikrintoms gyvenamosios paskirties nekilnojamuoju turtu.	Netaikyti
8.	VI priedo 1 dalies 57 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 51 pastraipoje)	Rizikos koeficiento priskyrimas pozicijoms, užtikrintoms komercinės paskirties nekilnojamuoju turtu	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau nusprendė taikyti 51 pastraipoje nurodytą nacionalinę laisvę, kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali leisti savo kredito įstaigoms taikyti 50 % rizikos koeficientą tokioms pozicijomis, visiškai užtikrintoms komercinės paskirties nekilnojamuoju turtu.	Netaikyti
9.	VI priedo 1 dalies 57 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 52 pastraipoje)	Rizikos koeficiento priskyrimas pozicijoms, užtikrintoms Suomijos gyvenamųjų namų statybos	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau nusprendė taikyti 52 pastraipoje nurodytą nacionalinę laisvę, kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali leisti savo kredito įstaigoms taikyti 50 % rizikos koeficientą tokioms pozicijomis, visiškai užtikrintoms komercinės paskirties	Netaikyti

		bendrovių akcijomis	nekilnojamuoju turtu.	
10.	VI priedo 1 dalies 57 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 53 pastraipoje)	Rizikos koeficiento priskyrimas turto lizingo sandoriams	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau nusprendė taikyti 53 pastraipoje nurodytą nacionalinę laisvę, kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali leisti savo kredito įstaigoms taikyti 50 % rizikos koeficientą tokioms pozicijomis, visiškai užtikrintoms komercinės paskirties nekilnojamuoju turtu.	Netaikyti
11.	VI priedo 1 dalies 60 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 58 pastraipoje)	Pozicijos, užtikrintos komercinės paskirties nekilnojamuoju turtu, tam tikros vertinimo sąlygos atsisakymas	Kai vienos valstybės narės kompetentingos institucijos jau nusprendė taikyti 58 pastraipoje nustatytą nacionalinę laisvę (tam tikros vertinimo sąlygos atsisakymas), kitos valstybės narės kompetentingos institucijos gali leisti savo kredito įstaigoms priskirti 50 % rizikos koeficientą tokioms pozicijoms, visiškai užtikrintoms komercinės paskirties nekilnojamuoju turtu.	Netaikyti
12.	VI priedo 1 dalies 78 pastraipa	Trečiosios šalies kolektyvinio investavimo subjekto (KIS) tinkamumo vertinimas	Jei kompetentinga institucija patvirtina trečiosios šalies KIS tinkamu, tai kitos valstybės narės kompetentinga institucija gali pasinaudoti šiuo pripažinimu be savo atskiro vertinimo.	Netaikyti
13.	VII priedo 4 dalies 48 pastraipa	Įsipareigojimų neįvykdymo nustatymas mažmeninių ir valstybės sektoriaus subjektų pozicijoms (IRB)	Sandorio šalių, esančių kitų valstybių narių teritorijose, mažmeninėms pozicijoms ir valstybinio sektoriaus subjektų pozicijoms kiekvienos valstybės narės kompetentingos institucijos nustato vėlavimo dienų skaičių, kuris neviršija atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos nustatyto skaičiaus.	Netaikyti
14.	VIII priedo 1 dalies 16 pastraipa	Gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto tam tikros vertinimo sąlygos,	Valstybės narės kompetentingos institucijos, kurios netaiko šios vertinimo sąlygos, gali pripažinti tinkamu gyvenamosios paskirties nekilnojamąjį turtą, kuris kitoje valstybėje pripažintas	Taikyti

		pripažįstant jį tinkama užtikrinimo priemone, atsisakymas	tinkamu pagal atsisakymo principą.	
15.	VIII priedo 1 dalies 19 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 17 pastraipoje)	Komercinės paskirties nekilnojamojo turto tam tikros vertinimo sąlygos, pripažįstant jį tinkama užtikrinimo priemone, atsisakymas	Valstybės narės kompetentingos institucijos gali pripažinti tinkama užtikrinimo priemone komercinės paskirties nekilnojamąjį turta, kuris kitoje valstybėje pripažintas tinkama užtikrinimo priemone pagal 17 pastraipoje nurodytą atsisakymo principą.	Taikyti
16.	VIII priedo 3 dalies 75 pastraipa (dėl nacionalinės laisvės, nurodytos 73 pastraipoje)	Alternatyvus nekilnojamojo turto užstato vertinimas	Kompetentingos institucijos, kurios neleidžia alternatyvaus nekilnojamojo turto užstato vertinimo, gali leisti kredito įstaigoms priskirti pagal šį vertinimą leidžiamus rizikos koeficientus pozicijoms, užtikrintoms gyvenamosios ar komercinės paskirties nekilnojamuoju turto, esančiu tose valstybėse narėse, kurių kompetentingos institucijos leidžia tokį vertinimą tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios taikomas toje valstybėje narėje.	Netaikyti

Šaltinis:

http://www.lb.lt/lt/istaigos/Abipusis_%20pripazinimas.xls; prisijungimo laikas: 2009-09-19.